

El sistema de partits a Escòcia i el referèndum per a l'autonomia

Jordi ARGELAGUET

Universitat Autònoma de Barcelona

Working Paper n.150
Barcelona 1998

1. INTRODUCCIÓ

El propòsit d'aquesta recerca és descriure i explicar els trets bàsics del sistema de partits escocès, no només des d'un punt de vista estàtic sinó també dinàmic, en la mesura que es pretén analitzar el seu funcionament durant la celebració del referèndum sobre el Parlament escocès.

Per això, aquesta recerca ha estat dividida en dues grans parts. En la primera es fa referència bàsicament al sistema de partits, començant pels seus antecedents polítics i històrics, l'impacte del referèndum de 1979 i un breu comentari introductori sobre els partits polítics escocesos.

En la segona part, l'atenció se centra en el procés que acompanya la convocatòria i celebració del Referèndum sobre el Parlament. L'opció que ha pres el poble escocès d'acceptar la restitució d'un Parlament propi en el marc del Regne Unit, ha estat un canvi de primera magnitud en l'estructura constitucional britànica, perquè es tracta del primer graó de reforma institucional plantejada pel nou partit laborista.

2. ELS ANTECEDENTS HISTÒRICS I POLÍTICS

2.1. El rerafons històric: del Regne dels Escocesos a l'Oficina Escocesa del Govern britànic

Amb la finalitat de contextualitzar els orígens del sistema polític escocès actual, és convenient assenyalar alguns dels elements principals de la Història d'Escòcia, seguint les aportacions de diversos autors (Lynch 1997; Moreno 1995; Keating 1996; Kellas 1984; Midwinter i altres 1991).

La nació escocesa actual té les seves arrels històriques en la constitució del Regne dels Escocesos que es va consolidant durant un llarg procés que va des del 850 al 1050. Aquest Estat feudal va haver de lluitar per preservar la seva independència respecte Anglaterra durant tota l'Edat Mitjana i bona part de l'Edat Moderna, fins que el 1603 es va produir la Unió de Corones: el rei Jaume VI, fill de la reina Maria dels Escocesos, esdevé rei d'Anglaterra, amb el nom de Jaume I. A partir d'aquesta Unió dinàstica, l'apropament entre aquests dos regnes es va intensificant. El 1707 el Parlament escocès i el Parlament anglès acorden la creació del Parlament britànic, fet que dona lloc a una important onada de

protestes a Escòcia. L'Acta d'Unió significa la creació d'un nou Estat unitari però que, en canvi, va permetre a Escòcia la conservació d'una part important de les seves institucions: la *Kirk* (l'Església nacional escocesa, fruit de la Reforma), el sistema legal i el sistema educatiu. Aquests tres elements, juntament amb d'altres com el sistema de govern local i la cultura celta, han contribuït decisivament a preservar el que es podria anomenar la consciència nacional escocesa, diferent i diferenciada del que pot significar la "britanicitat".

Escòcia va ser governada, a partir d'aquell moment, des de Londres. Aquesta política centralista va comptar amb el rebuig de part de la població escocesa que va donar suport, en diverses ocasions durant el segle XVIII, als pretendents jacobites. La reacció de les autoritats britàniques va ser molt dura, sobretot després de la batalla de Culloden (1745), que significà el final de la societat tradicional de les Terres Altes, basada en els clans. No és fins el 1885, i com a resposta a les demandes nacionalistes escoceses, que es va reinstaurar l'Oficina d'Escòcia (*Scottish Office*)¹, òrgan del govern britànic encarregat de tot allò que fa referència a Escòcia i que està dirigit per l'*Scottish Secretary*, qui, amb rang de ministre, forma part del nucli del govern britànic.

Amb l'Oficina Escocesa no es van aturar les demandes del nacionalisme escocès. Així, el 1939 el Govern britànic va acordar traslladar les oficines principals de l'Oficina Escocesa a Edimburg. Des de llavors, el nacionalisme escocès s'ha centrat en la lluita per a recuperar el Parlament escocès, que es va accelerar a partir de la dècada del 70 i, sobretot, després de 1992 (Mitchell 1996).

L'Oficina Escocesa, en l'actualitat, gestiona un pressupost superior als 14.000 milions de lliures i té àmplies competències en ensenyament, sanitat, policia i presons, medi ambient, govern local, promoció econòmica, cultura, per citar les més rellevants². El finançament d'Escòcia es fa a partir de la transferència de diners des del Govern central que integren l'anomenat "bloc escocès". Aquest inclou la valoració -feta a finals dels 70- dels serveis que l'Administració britànica presta a Escòcia i que queden sota la competència de l'Oficina Escocesa; més l'actualització anual establerta seguint l'anomenada fórmula Barnett, consistent en atribuir a Escòcia, per aquell conjunt de despesa territorialment identificable, un increment o decrement segons els recursos disponibles en el conjunt del Regne Unit en funció el percentatge de població escocesa.

2.2. Els resultats electorals a Escòcia entre 1945 i 1997

Atès que Escòcia forma part del Regne Unit, la vida política escocesa va estretament lligada als esdeveniments que s'articulen al voltant de les eleccions generals per a elegir els membres del Parlament britànic.

L'evolució dels resultats electorals a Escòcia entre 1945 i 1997 és mostrada a la Taula 1, a partir de la qual es pot apreciar els canvis que hi va havent en el sistema de partits durant aquests cinquanta anys. Tot i que més endavant es proposarà una periodificació dels resultats electorals, es pot ja constatar la profunditat dels canvis registrats entre les dues eleccions extremes. En efecte, l'any 1945 el sistema de partits és un clar bipartidisme: només els laboristes i els conservadors obtenen escons a Escòcia, tot i que hi ha presents dues petites formacions sense escons que l'atemperen, si és mesurat en termes de partits electorals. En canvi, cinquanta anys més tard, els canvis en la societat escocesa han estat prou importants: són quatre les forces que recullen un percentatge de vot no negligible, tot i que només tres (per efectes del comportament electoral concret i el funcionament del sistema electoral) obtenen representació parlamentària, ja que per primer cop des de 1945, els conservadors no obtenen cap escó a Escòcia. Val a dir, però, que aquest esquema tripartidista (quant a escons) és una novetat, perquè des de 1970 són quatre les forces que han anat obtenint escons a Escòcia.

2.3. El referèndum de 1979 i les seves conseqüències polítiques

Més enllà d'una primera avaluació de l'evolució dels resultats electorals a Escòcia, cal tenir present, per entendre la política escocesa, tot el seguit d'esdeveniments que van envoltar la celebració del Referèndum sobre l'anomenada *devolution* el març de 1979, els resultats del qual no només van significar l'aturada del procés de recuperació de l'autogovern per a Escòcia sinó també un canvi molt profund en la política britànica.

Tant els precedents com les conseqüències del Referèndum del 1979 han estat abastament analitzats (Bochel i altres 1981; Mitchell 1996; Moreno 1995; Keating 1996). Amb tot, no és ociós esmentar-ne les principals qüestions.

L'ascens del nacionalisme escocès, impulsat pel descobriment de petroli a la Mar del Nord, va provocar que el laborisme fos forçat a assumir la necessitat que Escòcia recuperés un Parlament propi, si bé en el marc del Regne Unit. Els

laboristes, tement perdre la majoria a Escòcia (un dels seus baluards en el Regne Unit), van decantar-se -no sense molts problemes interns- per iniciar un procés de redacció i aprovació d'una llei que restablís l'existència d'un Parlament escocès amb les competències que estava exercint l'Oficina Escocesa. Després d'un llarg procés de tramitació parlamentària, el 1978, el Parlament britànic va aprovar una llei que establia la *devolution* per a Escòcia. Aquesta llei, a més, havia de ser ratificada en referèndum per una majoria d'escocesos que representessin el 40% del cens electoral³. En un context polític molt desfavorable per al govern laborista (és l'anomenat "hivern del descontent": vagues, fred intens, crisi econòmica i, per tant, baixa popularitat), se celebra el Referèndum a Escòcia i a Gal·les simultàniament.

La campanya havia estat molt crispada i, a més, els partidaris del "sí" anaven dividits i durament enfrontats entre ells. Per si fos poc, inclús els laboristes estaven dividits: els uns a favor del "sí" i els altres a favor del "no" i, en conseqüència, contra les propostes del seu govern.

Els resultats del Referèndum (Taula 2) van ser els següents: una majoria del 51,6% va estar a favor del sí, però, atesa la participació, els "sís" no van superar el llindar fixat del 40% del cens electoral.

Les conseqüències van ser molt importants i la crisi política va ser una realitat. Els partidaris del "sí" van pressionar el govern perquè obviés el llindar, apel·lant a la sobirania del parlament i oblidant aquesta exigència contrària als usos polítics britànics. El govern, molt debilitat quant a popularitat i quant a suport parlamentari, com que tampoc era un fervent partidari de l'autogovern escocès, va decidir retirar la llei d'Escòcia. Els nacionalistes de l'SNP, sentint-se traïts pels laboristes, van presentar una moció de censura contra el govern, que va ser guanyada per un sol vot. El resultat és clar: es dissol el Parlament i es convoquen noves eleccions per al maig següent. Les eleccions de maig de 1979 van significar la derrota dels laboristes i el triomf dels conservadors, encapçalats per la seva nova líder Margaret Thatcher. Definitivament, el Regne Unit entrava en un nou període polític.

3. EL SISTEMA DE PARTITS ESCOCÈS (1979-1997)

El sistema de partits escocès està integrat per quatre forces polítiques que s'han anat presentant a les eleccions, amb sort diversa, des de 1945 (Bennie i altres 1997):

1) La primera força política a Escòcia és el laborisme que, des de 1994, té el nom de *Scottish Labour Party*, en substitució de la fins llavors denominació oficial d'*Scottish Council of the Labour Party*. Té els seus orígens amb la creació del Partit Laborista Escocès fundat el 1888, a partir de la mobilització del moviment obrer escocès per a concórrer a les eleccions generals. Conjuntament amb els sindicats escocesos, l'SLP contribueix a formar el Partit Laborista, del qual en serà una branca "regional", si bé mantindrà una certa autonomia informal fins a l'actualitat. El líder real dels laboristes escocesos és o bé el Secretari d'Escòcia (quant els laboristes governen) o bé el seu homòleg a "l'ombra". Els vots laboristes escocesos esdevenen, en successives eleccions, determinants, fins al punt que sense els vots d'Escòcia, els laboristes només haurien guanyat les eleccions de 1945 i 1966; d'aquí la forta influència dels escocesos en el disseny de la política en el conjunt del laborisme britànic.

2) Els conservadors a Escòcia tenen el nom d'*Scottish Conservative and Unionist Party*. Els seus orígens són en l'escissió que va patir a finals del segle XIX el partit liberal arran de la seva política en relació a Irlanda. Els sectors contraris van allunyar-se'n i van crear la nova formació conservadora amb el nom d'*Scottish Unionist Party* (1912), que mantindran fins el 1965, quan hi afegeixen l'adjectiu *conservative*, abans massa connotat a Escòcia per a emprar-lo en el nom. L'evolució dels conservadors a Escòcia està marcada per una tendència progressiva a la baixa perquè no aconsegueix connectar amb les creixents demandes d'autogovern, fins al punt que en l'actualitat, els conservadors no tenen cap diputat a Westminster, cap eurodiputat, i només disposen d'una vuitantena de regidors (un 11,3% del total), que no governen en cap autoritat local escocesa.

3) els liberaldemòcrates representen el corrent que fins a 1970 intentava trencar el bipartidisme integrat per les dues forces precedents. És un partit amb una implantació territorial concentrada que és una ombra del gran partit escocès del segle XIX i començaments del XX. Com a tal, el partit liberaldemòcrata escocès és completament autònom respecte la resta de liberaldemòcrates britànics; i aporta una percentatge molt important dels escons d'aquest partit en el conjunt del Regne Unit.

4) finalment, Escòcia es caracteritza sobretot per l'existència d'un quart partit: el Partit Nacional Escocès. Aquesta formació política, creada el 1934 a partir de la confluència de dos partits nacionalistes preexistents, tot i tenir una influència considerable en el camp de les idees, no comença a tenir un pes electoral important fins a la dècada dels 70. Amb el seu creixement, orientat per

una estratègia política formalment independentista, aconsegueix posar al capdamunt de l'agenda de la política escocesa (i sovint de la britànica) la qüestió de l'autogovern per a Escòcia. La possibilitat que l'SNP pugui superar en vots el laborisme fa que els laboristes es decideixin a adoptar una estratègia autonomista, que es concreta en l'assumpció d'una política que proposa la creació d'un Parlament escocès en el marc del Regne Unit.

A banda d'aquesta primera aproximació als partits protagonistes del debat polític a Escòcia, per a analitzar el conjunt del sistema de partits escocès actual s'haurà de fer referència a aquest seguit de qüestions: la dissimilitud creixent entre Escòcia i el conjunt del Regne Unit; l'impacte en el sistema de partits de les polítiques conservadores; i els esdeveniments de les eleccions de 1992, 1997 i les anomenades de "segon ordre" entre 1994 i 1995. Finalment, partint de les dades comentades anteriorment, serà possible plantejar quins són els trets bàsics que caracteritzen el sistema de partits escocès i la seva evolució.

3.1. La creixent dissimilitud entre Escòcia i el conjunt del Regne Unit entre 1979 i 1997

A la Taula 3 es comparen els resultats a Escòcia i al Regne Unit en les eleccions generals compreses entre 1979 i 1997, amb la finalitat de constatar el grau de no semblança que hi ha en aquests dos àmbits territorials, fent servir un índex habitual en l'anàlisi de la desproporcionalitat d'un sistema electoral (índex de Loosemore i Hanby).

En base aquest índex, hom pot apreciar que el sistema de partits escocès i britànic són prou diferents, fins al punt que són més dissemblants Escòcia i el Regne Unit que no pas és desproporcional el sistema electoral britànic. Les principals diferències entre Escòcia i el conjunt del Regne Unit són les següents: la presència de l'SNP; la feblesa dels conservadors a Escòcia; i la fortalesa que els laboristes conserven a Escòcia.

Tot i les oscil·lacions pròpies dels avatars polítics, a les tres primeres eleccions generals d'aquest període (1979, 1983 i 1987) apunten a una mateixa tendència. Els laboristes es mantenen forts a Escòcia, mentre que baixen (o, si més no, passen algunes dificultats) en el conjunt del Regne Unit. Per la seva banda, els conservadors cada cop són menys votats a Escòcia, tot i que continuen guanyant la majoria dels escons del Parlament britànic. La conseqüència política d'aquest resultat és que es comença a estendre la idea

que Escòcia és governada per un partit anglès i que els conservadors no tenen un "mandat democràtic" per perdre decisions que afecten a temes exclusivament escocesos. Les solucions a aquesta situació són diverses: per als laboristes això vol dir que cal fer els esforços que calgui perquè els resultats a Escòcia siguin congruents amb els del Regne Unit, això és, què han de fer per guanyar a Anglaterra; i per als nacionalistes escocesos, és una font important de recursos dialèctics per a reforçar la seva campanya per la independència, ja que al·leguen que votant laborista a Escòcia no serveix de res per a canviar l'estatus polític d'aquest país. Aquest combat dialèctic s'agreuja en la mesura que els conservadors van desplegant i implementant tot un conjunt de polítiques que són fortament rebutjades per la majoria dels escocesos.

3.2. Les polítiques conservadores a Escòcia

El tractament que fan els conservadors anglesos de la qüestió escocesa s'allunya molt del que hauria de ser una estratègia tendent a facilitar la seva implantació al nord de la frontera. En efecte, les polítiques "thatcheristes" a Escòcia no fan sinó incrementar, a mesura que passen els anys, el rebuig de la majoria dels escocesos cap al partit *tory*. En una aproximació ideològica des del liberalisme econòmic més intens, per als conservadors Escòcia viu permanentment subsidiada, i beneficiada per un Estat del Benestar que s'hauria de desmantellar. L'enfrontament entre la majoria d'escocesos i el govern conservador britànic també es dona, més enllà de la discussió del futur de l'Estat del benestar, en relació a la concepció política del Regne Unit i el contingut real de la Unió.

Les polítiques conservadores a Escòcia passen per la privatització d'empreses; de serveis públics (el tema del tractament de l'aigua, per exemple); la reconversió industrial; la reforma del govern local, sobretot tot allò referent al seu finançament (és la famosa *poll tax*)⁴; la lluita contra el poder dels sindicats; és a dir, tot un conjunt de qüestions que afecten directament qüestions molt estimades per la majoria dels escocesos.

El resultat és que la persistència dels conservadors en la implementació d'aquestes polítiques fa que sigui molt fàcil per als seus adversaris que siguin presentats com a "antiescocesos", atiant inclús el sentiment antianglès subjacent en àmplies capes de la societat escocesa. A finals de 1990, Thatcher dimiteix com a conseqüència del fracàs de la introducció de la *poll tax* i els conservadors es troben en una situació prou dolenta a Escòcia i en el conjunt del Regne Unit⁵.

Sembla ser, doncs, que a les eleccions de 1992 hi pot haver, un altre cop, un govern laborista.

3.3. Les eleccions generals de 1992

Les eleccions de 1992 es plantegen a Escòcia en l'assumpció que els conservadors seran derrotats finalment (Bochel i altres 1992; Butler i Kavanagh 1992; King i altres 1992). El substitut de Thatcher, John Major, no sembla capaç de redreçar la situació i tots els partits escocesos es preparen per a un triomf dels laboristes. Així mateix, la possibilitat d'un canvi de la posició constitucional d'Escòcia en relació al Regne Unit és més que plausible. Inclús l'SNP, que ha anat tenint alguns èxits electorals en alguna elecció parcial, s'arriba a creure que la declaració d'independència és a tocar. Han fet, des de 1987, un gir estratègic important: ara parlen d'"independència dins d'Europa" i acusen els laboristes de ser els "cinquanta febles", fent referència als diputats laboristes escocesos impotents per aturar les polítiques conservadores aplicades a Escòcia.

Els laboristes, per la seva banda, estan convençuts que aquest cop guanyaran les eleccions. Tanmateix, els resultats són clars: els conservadors tornen a guanyar les eleccions i inclús a Escòcia inverteixen la tendència a la baixa de les darreres eleccions (Bochel i altres 1992). Les enquestes han fallat i hi ha una nova decepció que obliga a tots els partits de l'oposició a reconsiderar la seva estratègia. Els laboristes i els liberaldemòcrates es qüestionen fins a quin punt cal insistir en el tema de l'autogovern, més quan l'SNP tampoc no ha crescut com s'esperava (MacWhirter 1992).

A partir d'aquí els esdeveniments es precipiten. Els laboristes britànics canvien de líder, elegint John Smith, escocès i partidari de l'autogovern. El problema que tenen és que es mor de sobte i és elegit, en substitució, Tony Blair, que es proposa canviar el partit laborista de tal manera que sigui possible guanyar, d'una vegada per totes, els conservadors⁶. El sorgiment del *New Labour* assenta les bases de la victòria de Blair a les següents eleccions de maig de 1997 (Perryman 1996).

3.4. Els resultats electorals a Escòcia el 1997 i la qüestió constitucional

Els resultats de 1997, tant a Escòcia com al conjunt del Regne Unit, obren la porta, finalment, a plantejar el canvi constitucional tant desitjat per una part

important dels escocesos (Brown 1997; Denver 1997a; Denver 1997b; Dunleavy 1997; McConnell 1997; Norris 1997). Després d'una campanya llarga, durant la qual a Escòcia la qüestió constitucional havia centrat bona part del debat polític⁷.

Dels resultats electorals, abastament analitzats, cal retenir algunes idees principals (vegeu Taula 4):

1) les conseqüències de l'ús d'un vot tàctic dels escocesos en un sistema electoral majoritari que provoquen que els *tories* tinguin el seu pitjor resultat de la història, no només a Escòcia (que no obtenen representació) sinó també en el conjunt del Regne Unit.

2) la gran victòria del laborisme es veu primada espectacularment pel mateix funcionament del sistema electoral i del vot tàctic abans esmentat.

3) els liberaldemòcrates aconsegueixen un cop més maximitzar els seus vots, ja que amb relativament pocs vots populars, tenen una representació acceptable en termes d'escons.

4) l'SNP esdevé la segona força política en percentatge de vot, però en tenir un vot bastant dispers, aconsegueix un nombre d'escons inferior als liberaldemòcrates. No aconsegueixen, els nacionalistes, fer el "salt" que estaven esperant: passen de 3 escons a només 6.

5) finalment, el fet que els conservadors no tinguin escons escocesos, l'SNP tingui més vots però menys escons que els liberaldemòcrates provoca una situació insòlita en la política britànica: qui ha de ser el *shadow scottish secretary*?

En conclusió, els partits que volen un canvi constitucional obtenen tots els escons i la immensa majoria dels vots populars, sembla, doncs, que hi ha un mandat prou clar per avançar cap a l'autogovern d'Escòcia en el si del Regne Unit. Finalment, s'ha acabat la situació que permetia dir que Escòcia vivia en un "dèficit democràtic": ara els laboristes manen perquè han guanyat a Escòcia i en el conjunt del Regne Unit.

3.5. Les eleccions de "segon ordre"

En aquest període, a banda de les eleccions generals, se celebren un seguit d'eleccions que contribueixen a assentar les bases que el canvi polític s'està acostant: es tracta de les anomenades eleccions de "segon ordre" (les europees de 1994, les de les noves autoritats locals de 1995 i les eleccions parcials de 1994 i 1995) (Taula 5).

Entre les generals de 1992 i les de 1997, els conservadors a Escòcia van perdre una gran part de la seva representació política. Simultàniament, els resultats van apuntar un constant avanç de l'SNP:

1) a les eleccions europees, els laboristes guanyen 6 escons i l'SNP dos més, deixant els conservadors sense representació a l'àmbit europeu. En percentatge de vot, s'ha de destacar que l'SNP gairebé frega el terç dels vots totals, més que doblant la tercera força, els conservadors.

2) a les eleccions locals de 1995 (Denver i Bochel 1995), els resultats confirmen la tendència que s'havia manifestat a les europees: victòria dels laboristes, l'SNP és la segona força política i els conservadors pràcticament desapareixen del mapa polític local⁸.

3) a les eleccions parcials per a cobrir una vacant en el Parlament britànic, la tònica és la mateixa, amb la particularitat que encara és més evident que la veritable pugna política a Escòcia és entre els laboristes i els nacionalistes de l'SNP⁹. Així, a la primera *by election* (el 1994), per a cobrir precisament l'escó del desaparegut líder laborista John Smith, l'SNP està a punt de guanyar el candidat laborista. A la segona *by election*, l'SNP aconsegueix guanyar l'escó als conservadors: la nova diputada encapçala, amb les seves posicions feministes, esquerranes i republicanes, l'ala més radical de l'SNP.

3.6. La caracterització i etapes del sistema de partits escocès

Havent vist l'evolució electoral a Escòcia a través dels resultats que hi ha entre 1945 i 1997, i fent especial esment al darrer període (1979-1997), així com tenint com a referència les eleccions de segon ordre celebrades, es pot constatar, un cop més, que Escòcia compta amb un sistema de partits propi que reflecteix la seva especificitat nacional en el si del Regne Unit de la Gran Bretanya i d'Irlanda del Nord. El cas escocès podria ser classificat com un cas típic de sistema bipartidista imperfecte, amb el benentès que té uns elements propis que han de ser matisats: l'existència de quatre partits i el fet que hi ha subsistemes territorials quant a les dues forces que s'enfronten davant l'electorat amb capacitat d'obtenir un escó.

Amb la finalitat de caracteritzar millor el sistema de partits escocès, es presenten dues taules diferents. La primera, la Taula 6, centrada en els darrers

anys, mostra algunes variables definitòries del sistema de partits actual. A continuació, la Taula 7 resumeix els quatre grans períodes en què es pot dividir l'evolució del sistema de partits escocès des de 1945.

Quant a la Taula 6, a banda de palesar les característiques bàsiques del sistema de partits escocès en base a diverses variables, cal assenyalar el següent:

1) es tracta d'un sistema de partits fortament condicionat per un sistema electoral que produeix, a partir de les preferències dels ciutadans i la seva distribució territorial, un elevat índex de desproporcionalitat. Així, a Escòcia la desproporcionalitat té un índex de 26,4, mentre que en el conjunt del Regne Unit, en el mateix període, és "només" del 19,6%.

2) el sistema bipartidista imperfecte va evolucionant al llarg de les convocatòries amb el creixement constant de les dues altres forces polítiques menors. En efecte, el percentatge de vot dels dos primers partits va registrant una davallada des de l'inici del període estudiat, si bé el 1997 hi ha una certa remuntada.

3) el caràcter propi del sistema de partits escocès és degut no només a la presència de l'SNP, sinó també a la feblesa dels conservadors. Així, de mitjana en el període, el percentatge de diferència electoral atribuïble als nacionalistes és del 35,9%, mentre que els conservadors "expliquen" el 34,3%. En termes generals, el creixement constant de l'SNP va fer que el sistema de partits escocès sigui cada vegada més diferent. La culminació és a les eleccions de 1997, quan l'SNP esdevé, per primer cop en unes eleccions generals, la segona força política i els conservadors, també per primer cop, desapareixen del Parlament. El canvi és fonamental.

Aquest seguit de reflexions ens aboquen a considerar l'evolució global del sistema de partits escocès des de 1945, amb la pretensió de trobar algun tipus de periodificació prou consistent.

A la Taula 7 es presenten els diferents tipus de sistemes de partits, definits no només per la seva forma (nombre efectiu de partits electorals i parlamentaris; el percentatge de vot de les dues primeres forces) sinó també pel seu contingut. En efecte, l'evolució dels resultats permeten l'agrupació de les eleccions en quatre fases:

1) una primera fase és la que engloba les eleccions que hi ha entre 1945 i 1966. És aquell període en el qual els laboristes i els conservadors recullen la

immensa majoria dels vots (el 92% del mitjana); estan molt igualats (uns anys guanyen els laboristes i altres els conservadors); les dues forces petites recullen molts pocs vots (6,5%); i, finalment, el primer partit a Escòcia és també el primer partit a Westminster.

2) la segona fase, que abasta les eleccions de la primera meitat de la dècada dels 70 (eleccions de 1970, i les dues de 1974), mostra un canvi molt rellevant. Els dos partits majoritaris han retrocedit davant l'avenç de l'SNP i dels liberals (en menor mesura). Hi ha, per tant, molta més pluralitat partidista, fins al punt que no seria arriscat afirmar que el sistema de partits ha esdevingut un cas de pluralisme limitat. Com a novetat, no sempre hi ha coincidència amb la força que guanya a Escòcia i al Regne Unit.

3) a partir de 1979 i fins a 1992 s'entra en una nova fase caracteritzada pel domini conservador en el Parlament britànic però la victòria clara del laborisme a Escòcia. El laborisme no pateix, de mitjana, un retrocés en relació a la fase anterior, però tampoc no avança posicions. En canvi, els conservadors inicien una clara davallada que coincideix (sense voler establir cap relació causal, però) amb l'augment de les dues forces menors. Ambdues (SNP i liberaldemòcrates) estan virtualment empatades i comencen a amenaçar el segon lloc als conservadors. En aquesta fase, el pluralisme limitat es pot dir que és més que constatable, si bé quant a nombre de partits parlamentaris el pluralisme és menor, sens dubte per impacte del sistema electoral tan desproporcional a Escòcia.

4) Finalment, les eleccions de 1997 obren, possiblement, una nova fase, cosa que s'haurà de confirmar en properes eleccions. Es caracteritza per un clar domini del laborisme, que torna a assolir els nivells de la primera fase, i el canvi en la segona posició, ara ocupada per l'SNP. La davallada dels conservadors, que s'apuntava en les fases precedents, està més que confirmada: és la darrera força i sense diputats. Per la seva banda, els liberaldemòcrates pateixen un lleuger decrement. De la mateixa manera que a la primera fase, la victòria laborista a Escòcia torna a coincidir amb una victòria a nivell general, cosa que no passava des de 1974.

En conclusió, el sistema de partits escocès es podria qualificar en l'actualitat a la frontera entre un sistema bipartidista imperfecte (si hom s'até només a les característiques formals) i un sistema pluralista moderat (si es tenen en compte alguns aspectes de fons). Així mateix, es tracta d'un sistema propi i cada cop més diferent al britànic, fins al punt que no té els mateixos protagonistes i aquests no tenen la mateixa força electoral. En tot cas, el sistema de partits, pel seu caràcter de propi, serveix com un element més per a convenir el reconeixement d'Escòcia com a nació.

4. EL REFERÈNDUM DE L'11 DE SETEMBRE DE 1997

4.1. Els antecedents: la Convenció Constitucional Escocesa

Tot el procés que porta a la celebració del Referèndum de setembre està fortament condicionat per les conseqüències que va tenir en la vida política escocesa (i també britànica) els resultats de la consulta de 1979, entre les quals cal esmentar especialment la mobilització de bona part dels sectors nacionalistes no pertanyents a l'SNP en el marc de l'anomenada Convenció Constitucional Escocesa (Mitchell 1996; Keating 1996; Lynch 1996a; Kellas 1992).

La Convenció és una de les conseqüències dels resultats de 1979. Poc temps després (1980), es funda una "Campanya per a l'Assemblea Escocesa" amb el propòsit de reprendre la lluita per l'autogovern. Després de les eleccions de 1987, quan els laboristes guanyen una immensa majoria dels escons a Escòcia però, en canvi, són incapaços de moure les peces per avançar en la recuperació del Parlament, aquest moviment presenta un document sobiranista (*Claim of Rights*, 1989) i convoca la Convenció, amb la finalitat de sensibilitzar la gent sobre aquest tema; pressionar els polítics i debatre el contingut de les competències del futur Parlament escocès. En definitiva, es tractava de preparar el terreny perquè quan guanyessin els laboristes el 1992, la *devolution* fos fàcilment assolida (Marr 1992a). Des de 1989 i fins les eleccions, la Convenció aplega representants del laborisme, els liberaldemòcrates, sindicalistes, gent de l'Església i intel·lectuals diversos. En queden al marge, per motius diversos, l'SNP i els conservadors. Aquests darrers no hi participen perquè estan en contra de la *devolution*; mentre que l'SNP -que al començament hi té algunes connexions- considera que es tracta d'una maniobra laborista per dificultar, un cop més, l'avenç de l'opció independentista. Els temes més importants que es tracten en la Convenció fan referència als impostos (el finançament d'Escòcia i la capacitat impositiva del Parlament), al sistema electoral (com evitar que no hi hagi a Escòcia un "règim de partit únic" en mans del laborisme) i, tercer, com s'estableixen i quines són les competències del futur Parlament.

Les eleccions de 1992 van significar un veritable daltabaix per a les expectatives per a la *devolution*, ja que els conservadors continuaven manant a Londres i, a més, havien aconseguit remuntar algunes posicions a Escòcia. Malgrat les primeres reaccions de desànim i desconcert (els partits presents a la

Convenció s'arriben a replantejar tota la qüestió), es reprenen els treballs per a tenir un esquema millor preparat i definit per a les següents eleccions (Lynch 1996a).

Després de tres anys de treball, el 1995 els laboristes i els liberaldemòcrates arriben a un acord definitiu sobre la proposta que fa la Convenció sobre el tema de l'autogovern escocès i que serà assumit com un compromís ferm dels laboristes en cas que guanyin les properes eleccions. Aquest acord és publicat a finals del 1995; porta per títol *Scotland's Parliament, Scotland's Right (Scottish Constitutional Convention 1995)*; i s'estableixen els principis bàsics que es reproduiran després de les eleccions de 1997 en el "Llibre Blanc" presentat pel Govern laborista com a esborrany de l'autogovern escocès. Entre aquests principis cal assenyalar la proposta d'implantar un nou sistema electoral per a elegir el Parlament escocès (es tracta d'un sistema mixt, que garanteix que la correlació de forces parlamentàries s'adirà més la implantació real de les mateixes en la societat); l'establiment d'aquells mecanismes que garanteixen una presència femenina adequada en el nou Parlament (un 50% dels membres del nou Parlament); i, tercer, que el Parlament tindrà una certa capacitat normativa en matèria fiscal (podrà variar el tram mitjà de l'impost sobre la renda un 3%). Val a dir que en aquest acord entre laboristes i liberaldemòcrates no es fa cap referència a la necessitat de celebrar un referèndum, ni abans ni després d'aprovar la llei: l'experiència de 1979 no es vol repetir. Amb aquest acord de mínims només resta esperar que a les properes eleccions guanyi el *New Labour* i porti a la pràctica els compromisos contrets en el marc de la Convenció Constitucional Escocesa.

4.2. La preparació del Referèndum sobre el Parlament escocès

En aquest apartat es farà referència als antecedents més immediats al referèndum com són, en una primera fase, tot allò referent a la decisió de Blair de fer un referèndum amb dues preguntes; i, en una segona fase, els esdeveniments succeïts després de la victòria de Blair a les eleccions de maig i la preparació de l'anomenat Llibre Blanc.

Primera fase: Blair decideix fer un referèndum amb dues preguntes

Després de la presentació de les conclusions resultants de la Convenció Constitucional Escocesa el novembre de 1995, els partits es disposen a preparar

les properes eleccions generals, amb un pronòstic molt favorable per a una victòria laborista. En el context de una estratègia laborista molt pensada, calia plantejar una campanya electoral en la qual no hi hagués res que pogués perjudicar les aspiracions de Blair. Aquesta disposició també incloïa mesurar l'impacte de la proposta del tema constitucional escocès, no tant a Escòcia -on tenia ja assegurada una clara majoria- sinó a Anglaterra. Les promeses laboristes sobre l'autogovern escocès no només s'havien de presentar segons la situació política a Escòcia (la sempre present amenaça d'un eventual "sorpasso" de l'SNP) sinó també, i sobretot, segons la situació política a Anglaterra, que al capdavant és allí on es construeixen les majories parlamentàries al Regne Unit.

Blair, tot i no ser un fervent partidari de l'autogovern escocès, estava empès per la situació política escocesa a renovar el compromís del laborisme britànic amb l'anomenada *devolution*, en el marc d'un profund procés de reforma constitucional que abasti diversos aspectes del sistema polític del Regne Unit (autogovern a Gal·les, autonomia a les regions angleses, reformulació del Govern local, sistema electoral nou i canvi en la Cambra dels Lords). Atès, primer, que la Convenció Constitucional Escocesa -amb la participació dels laboristes- havia previst que el Parlament Escocès tingués una certa capacitat per a variar els impostos; i que els conservadors, des de llavors, havien centrat moltes de les crítiques als laboristes en el fet que aquests estaven disposats a acceptar un Parlament escocès amb capacitat fiscal, Blair i els seus assessors són conscients que si volen guanyar les eleccions, no poden fer la campanya rebent dels *tories* l'acusació que el Nou Laborisme és partidari d'apujar els impostos. Calia, doncs, trobar la manera d'evitar que aquesta qüestió emergís durant la campanya del 1997 i la polèmica de la *tartan tax* passés d'Escòcia al conjunt del Regne Unit.

La recerca d'una solució a aquesta qüestió és un procés llarg i complex (Jones 1997a), que es clou amb el compromís de Blair que, si és elegit Primer Ministre, es convocarà un referèndum amb dues preguntes. La primera si els escocesos volen o no tenir un Parlament propi i la segona si aquest Parlament ha de tenir o no poder per a variar els impostos. Aquesta decisió (març de 1996) va ser feta pública oficialment a finals de juny del mateix any i va ser rebuda pels partits escocesos com una veritable sorpresa perquè durant els treballs de la Convenció Constitucional no s'havia parlat de fer cap referèndum ni menys amb dues preguntes. Sempre s'havia cregut i defensat que havent-hi una majoria proautogovern escocès en el Parlament britànic n'hi havia suficient per a tirar-lo endavant. Per l'altra, l'existència de la segona pregunta era interpretada pels sectors més favorables a l'autogovern com una maniobra destinada a evitar que

el Parlament escocès fos, en certa mesura, responsable fiscalment i, per tant, tingués una certa entitat política¹⁰.

Els primers sorpresos van ser els mateixos laboristes escocesos, que no en sabien res i va haver de ser el propi Blair que es va haver de dedicar a fons per a convèncer-los de la conveniència de la proposta (Mitchell i altres 1997). La proposta de Blair, molt qüestionada inicialment¹¹, s'explica per un motiu bàsic: el nou partit laborista no és partidari d'augmentar la pressió fiscal excepte si el poble ho accepta explícitament a través d'un referèndum, per exemple. Així Blair aconsegueix "matar" la qüestió abans de la campanya electoral¹². Dins l'heterogeni laborisme escocès, malgrat que la decisió de Blair no acaba de contentar a cap sector¹³, tothom accepta els arguments de Blair: sense aquesta proposta del referèndum amb doble pregunta, les possibilitats de victòria del laborisme són menors i, en conseqüència, l'autogovern d'Escòcia dins del Regne Unit també. La conclusió és clara: cal donar suport a Blair també en el tema del referèndum perquè ajuda a garantir la victòria dels laboristes (que és el que volen tots ells) i, a més, els permetrà controlar tot el procés. Una nova victòria conservadora al Regne Unit podria decantar definitivament les aspiracions de la majoria del poble escocès en favor de la independència, la qual cosa, segons els laboristes, encara seria pitjor.

Els liberaldemòcrates són molt més crítics amb la decisió de Blair, ja que no només no en sabien res i els sembla que els han traït, sinó que, a més, creuen que fer un referèndum, atesa l'experiència del 1979, és una bona manera de dificultar el restabliment del Parlament escocès.

En canvi, pel que fa als conservadors, l'opció de Blair no els perjudica massa. Tot i que no podien acceptar obertament la possibilitat de celebració d'un referèndum perquè implicava acceptar d'entrada una derrota a les eleccions generals, la perspectiva de fer un referèndum era -en el fons- favorable a les seves tesis, com ho va ser la celebració del referèndum el 1979. En efecte, amb una consulta popular seria la darrera oportunitat per evitar el pitjor: que s'iniciï el pendent lliscant (*slippery slope*) cap a la independència d'Escòcia i al trencament, en conseqüència, del Regne Unit.

L'SNP també es mostra contrari al referèndum perquè sempre havia considerat que amb les eleccions ja n'hi havia prou per saber què és el que volia el poble escocès. En tot cas, i en la tessitura d'haver d'acceptar un referèndum, volien que fos complet en el sentit que s'hi inclogués la possibilitat que la gent es pronunciés sobre la independència. Per tant, volien un referèndum amb una sola

pregunta i tres possibles respostes alternatives: el manteniment de l'status quo, la *Devolution* o, tercer, la independència.

El debat es clou amb el tancament de files dels laboristes al voltant de Blair i la seva decisió de fer un referèndum a Escòcia i a Gal·les. Això es recull en el programa electoral (juliol de 1996) i, a mitjans de març de 1997, es comença la campanya electoral.

Segona fase: Blair compleix la paraula donada i convoca el referèndum

Amb la victòria dels laboristes a les eleccions generals, Blair esdevé Primer Ministre i, dins la primera onada de nomenaments que fa, elegeix Donald Dewar com a Secretari per a Escòcia, amb l'encàrrec de tirar endavant tota la qüestió relacionada amb el tema constitucional escocès¹⁴. Així mateix, es fa públic, confirmat en el discurs de la Reina, que el primer projecte de llei que entri al Parlament serà el de la llei de referèndums a Escòcia i Gal·les. Simultàniament a l'entrada del projecte de llei dels referèndums, es presenta la campanya dels sectors partidaris del doble sí en la consulta.

El debat parlamentari de la llei dels referèndums és relativament curt perquè els laboristes compten amb una amplíssima majoria i el Primer Ministre hi està compromès fins al fons. Malgrat tot, els partits de l'oposició intenten dificultar l'aprovació de la llei centrant-se en cadascun d'ells en aspectes diferents (Mitchell i altres 1997). En conjunt, els parlamentaris presenten unes 250 esmenes per un projecte de llei molt breu, que consta només de sis articles. Els conservadors consideren que no és convenient que la gent voti en el referèndum tenint com a referència només un *White Paper*. Pensen que seria millor que se sotmetés a consulta popular un text legal ja acabat¹⁵. A més, també alguns d'ells també insisteixen en la possibilitat d'establir un llindar mínim de vots similar al que hi hagué en el 1979. Finalment, incideixen en els problemes plantejats en la famosa "Qüestió de West Lothian"¹⁶ i defensen que els referèndums d'Escòcia i Gal·les siguin celebrats el mateix dia, contràriament al plantejament laborista que els vol fer amb una setmana de diferència perquè els bons resultats d'Escòcia eventualment ajudin a tirar endavant el sí a Gal·les. Per la seva banda, els liberaldemòcrates continuen defensant la no necessitat de fer un referèndum ja que, d'acord amb els resultats electorals, hi ha un mandat més que suficient per part del poble escocès per tirar endavant la reforma constitucional. Finalment, l'SNP defensa que, en cas que hi hagi un referèndum, cal que contempli l'opció

de la independència, de manera que no hi hagi cap problema democràtic per establir què és el que el poble escocès vol¹⁷.

Per no endarrerir els plans del govern¹⁸, el Parlament opta per recórrer al mecanisme de la moció "guillotina" el 3 de juny, amb el resultat de 420 a favor i 154 en contra, és a dir, els Comuns donen el vist-i-plau al projecte i l'envien als Lords. La Cambra dels Lords debat aquest projecte i només hi introdueix una esmena significativa: que els referèndums de Gal·les i Escòcia siguin al mateix dia¹⁹. Aquesta esmena, però, no prospera perquè els Comuns la rebutgen quan el projecte retorna a la Cambra Baixa. El 31 de juliol la Llei dels Referèndums (Escòcia i Gal·les) rep l'assentiment reial. Els referèndums a Escòcia i Gal·les seran en dies diferents i no caldrà cap majoria qualificada.

Simultàniament al pas de la Llei dels referèndums pel Parlament, Dewar va redactant que el que ha de ser el *White Paper* (és a dir, les propostes-compromís del govern sobre aquesta qüestió); i també les preguntes concretes del Referèndum²⁰. La redacció del *White Paper* comporta alguna que altra dissensió dins el govern²¹. Finalment, el govern arriba a un acord i el 23 de juliol presenta públicament el document que ha de servir de base per al referèndum i poc després es confirma la data del referèndum: l'11 de setembre²². Es pot dir que la campanya comença aleshores, encara que formalment s'iniciarà el 18 d'agost.

4.3. Les competències del Parlament escocès segons la proposta laborista

El contingut del "White Paper": les competències del Parlament Escocès

La proposta laborista es recull en un *White Paper* redactat pel govern que surt a la llum pública el 23 de juliol i és posat a la venda immediatament. És un text breu (43 pàgines, inclosos els apèndixs), amb un redactat molt clar i només marca les grans línies que seguirà la legislació si en el referèndum la majoria de la població opta pel doble sí (*Scottish Office* 1997).

La publicació d'aquest document amb aquest format i contingut²³ significa un canvi d'estratègia quant a la definició de l'abast de l'autogovern escocès en el si del Regne Unit (Mitchell i altres, 1997). En efecte, mentre en principi hi havia hagut el compromís de fer un llistat amb les competències que hauria de tenir el Parlament Escocès, en el document final s'opta per fer un llistat també de les competències que romanen en mans del Parlament britànic, amb la voluntat de

deixar ben clar que no hi ha d'haver cap temença per part dels unionistes que aquest procés pot portar a la desintegració del Regne Unit.

En termes generals, les competències que són assignades al Parlament Escocès són bàsicament les que està exercint l'Oficina Escocesa, que abasten tot a allò referent a la sanitat; l'educació en tots els nivells; el govern local (inclosa la seva estructura, finançament i sistema electoral); la planificació urbanística; el treball social; l'habitatge; el desenvolupament econòmic i el transport; turisme; la gestió dels fons estructurals de la Unió Europea; la llei civil i criminal (incloent-hi la fiscalia, la policia i el servei de presons); les polítiques de protecció del medi ambient; agricultura, pesca i explotació forestal; els esports i la cultura; i la recerca i les estadístiques en relació a les competències traspassades (Scottish Office 1977:ix).

El *White Paper* destina un capítol a detallar quines són les competències que romandran en el Parlament britànic, el qual continua sent sobirà. Per tant, el Govern explícitament reconeix que cap Parlament pot lligar els seus successors però que, tot i així, creu que el suport popular envers el Parlament escocès, un cop establert, garantirà que el seu futur dins la constitució del Regne Unit sigui segur (Scottish Office, 1997:12). Els aspectes que són reservats per al Parlament britànic inclouen la constitució del Regne Unit, la política exterior, la defensa i la seguretat nacional, l'estabilitat del sistema fiscal, econòmic i monetari; el mercat comú britànic de béns i serveis; la legislació de l'ocupació; la seguretat social i molts aspectes de la seguretat en el transport (Scottish Office, 1997:x).

Quant a les noves institucions escoceses, el *White Paper* preveu l'establiment d'un Parlament de 129 membres que elegirà un Primer Ministre (*First Minister*), que serà el cap de l'executiu escocès (*Scottish Executive*). El fins ara Secretari d'Estat per Escòcia canviarà de funcions: es dedicarà a ser el lligam entre ambdós Parlaments i executius i el representant dels interessos escocesos dins del Govern britànic. En cas d'haver-hi dificultats en relació a les competències d'un Parlament i altre, el *White Paper* preveu que es resoldran ràpidament i amigable, atesa una relació oberta i constructiva entre el Government del Regne Unit i l'executiu escocès (Scottish Office, 1997:14). Quan el Parlament escocès legisli, haurà de vetllar que ho faci dins les seves competències, essent el President del Parlament -amb l'ajut dels lletrats- el responsable que no es traspassin les fronteres. Un cop aprovada la llei, i abans que rebi l'assentiment reial, hi ha previst un període de temps perquè el Govern britànic pugui analitzar si hi ha algun problema competencial. En cas d'haver-hi alguna objecció, aquesta serà estudiada pel *Judicial Committee of the Privy*

Council, que estarà format per almenys cinc *Law Lords*, els quals es reuniran a Edimburg. Aquest mateix comitè podrà decidir sobre qualsevol disputa que hi pogués haver en relació a tota la legislació secundària que desenvolupi les lleis aprovades pel Parlament.

Les qüestions més polèmiques: el sistema electoral nou, el sistema de finançament i el paper dels diputats d'Escòcia al Parlament britànic

Tres elements més han d'ésser comentats detalladament per la seva transcendència política: el sistema electoral per al Parlament escocès; el sistema de finançament de l'autogovern; i, tercer, el paper dels diputats d'Escòcia al Parlament britànic.

1) El sistema electoral escocès és una veritable "revolució" dins la tradició política britànica perquè farà servir un sistema mixt que combina elements del sistema majoritari amb elements propis d'un sistema proporcional. Amb aquest sistema s'elegiran els 129 membres del Parlament escocès. Els electors tindran dos vots. Un per a elegir 73 diputats segons el mètode majoritari tradicional, essent les circumscripcions les mateixes que es fan servir per al Parlament britànic (72) excepte la circumscripció de les Illes Shetland i Orkney que es dividirà en dues: una per a les Shetland i una altra per les Orkney. El segon vot serà per a elegir els 56 diputats addicionals. Es farà a través d'un vot a llista presentada pels partits en cadascuna de les vuit circumscripcions que es fan servir a Escòcia per a les eleccions al Parlament europeu. La distribució dels escons addicionals entre els partits es farà seguint un sistema proporcional, d'acord amb els vots rebuts per cada llista i partint dels escons ja aconseguits per la via uninominal²⁴.

2) El segon element és el tema del finançament de l'autogovern. Com s'ha vist és un tema prou polèmic perquè afecta diverses qüestions: l'estat de la balança fiscal entre Escòcia i el Regne Unit i la capacitat fiscal del nou parlament.

La primera és la relativa al fet de com està la balança fiscal entre Escòcia i la resta del Regne Unit. L'SNP ha calculat que, incloent-hi els beneficis de l'extracció del petroli de la Mar del Nord, Escòcia ha enviat al Regne Unit des de 1979 més de 27.000 milions de lliures (SNP 1997). Aquesta xifra ha estat contestada pels altres partits i també pel Govern, tant el conservador com el laborista. Segons dades del Govern conservador (Scottish Office 1995), Escòcia està clarament subsidiada pel Govern central, és a dir, la despesa pública a

Escòcia és més gran que la recaptació²⁵. Evidentment, en relació a aquestes xifres oficials hi ha hagut molta controvèrsia²⁶. Per tot plegat, la despesa pública identificable (és a dir, aquella que es pot atribuir clarament a un territori en concret) per cap és molt diversa segons els països. Segons les dades del govern ja citades, el 1993-94, a Anglaterra era de 3.458 lliures, a Gal·les de 3.913; a Irlanda del Nord 4.781; i a Escòcia de 4.185. En el conjunt del Regne Unit la despesa era de 3.582 lliures²⁷. Segons les previsions del *White Paper*, el Parlament gestionarà íntegrament tots els fons previstos i emprats per l'Scottish Office, això és, uns 14.000 milions de lliures i es mantindrà l'actual sistema de finançament basat en la "fórmula Barnett".

La segona qüestió polèmica és la que fa referència a la capacitat de variar els impostos per part del Parlament²⁸. Aquest poder s'havia proposat a la Convenció -i així es recull al *White Paper*- que fos d'un 3%, és a dir, 3 penics en cada lliura. Tot i que l'impacte sobre el conjunt del finançament és bastant limitat²⁹, aquesta capacitat té un caràcter sobretot simbòlic i polític prou important com per forçar que el referèndum consti de dues preguntes. No en va aquest és el punt amb més controvèrsia de tot el procés i és on els opositors a l'autogovern centren les seves crítiques principals.

3) La posició dels parlamentaris d'Escòcia al Parlament britànic és la tercera qüestió polèmica, la "*West Lothian Question*". Les respostes són molt difícils, si és que n'hi ha alguna. S'havia proposat que els diputats escocesos no votessin aquelles qüestions que només afectessin a Anglaterra, però crea més problemes afegits³⁰. Amb tot, hi ha diverses possibilitats de donar-li algun tipus de resposta. Una és ignorar-la, fer veure que no està plantejada i, per tant, no contestar-la (va ser la via triada per la Convenció Constitucional Escocesa). Una segona és impulsar un procés de descentralització política arreu del Regne Unit, això és, atorgar autogovern a les regions angleses. I la tercera via és la de reduir el nombre de diputats d'Escòcia en el Parlament britànic, de tal manera que la seva proporció sigui més ajustada a la proporció de població escocesa en el Regne Unit. L'opció que ha pres el Govern britànic amb els laboristes inclou les dues darreres vies. Per un cantó, hi ha un anunciat propòsit d'estendre l'autogovern a les regions angleses en un futur i, per un altre, es preveu la reducció del nombre de membres del Parlament elegits a Escòcia.

En conclusió, segons l'opinió d'alguns analistes (Mitchell i altres 1997), l'esquema proposat en el *White Paper* és molt semblant al projecte de llei introduït en el Parlament per Donald Dewar quan era Secretari d'Escòcia a l'ombra, la tardor de 1987. Els canvis més significatius rau en la introducció,

ara, d'un sistema electoral més proporcional; en la capacitat del Parlament de variar impostos; tercer, en la manera que les competències dels Parlaments escocès i britànic són definides; i, quart, en la reducció del nombre de diputats d'Escòcia a Westminster. Les dues primeres novetats reflecteixen les aportacions i els acords presos durant la Convenció Constitucional Escocesa, mentre que les altres dues provenen d'aportacions fetes en el sí del govern.

Així doncs, un cop presentat el document base per a l'autogovern, que dissenya les línies bàsiques de la legislació que el Parlament britànic desenvoluparà si en el referèndum guanya el "sí" en les dues preguntes, la campanya comença.

4.4. La campanya del Referèndum

Amb la victòria laborista de maig, els preparatius de la campanya del referèndum -iniciats abans de les eleccions- s'acceleren, especialment després de la presentació del Llibre Blanc i la convocatòria formal de la consulta per a l'onze de setembre, feta a mitjans d'agost. Per tant, es preveu que la campanya duri unes quatre setmanes, tot i que des de maig ja estan els partits en precampanya.

Tenint en compte que hom pot trobar una anàlisi ben completa dels esdeveniments vinculats a la campanya del referèndum en diversos autors (Jones 1997b; Mitchell i altres 1997), en els propers paràgrafs s'assenyalaran els aspectes més rellevants.

Les plataformes polítiques: Scotland forward i Think Twice

Atès que es tracta un referèndum amb dues preguntes, les alternatives possibles i lògiques eren tres: votar "sí" a les dues qüestions, votar "no-no" i, tercer, votar "sí" a la primera pregunta i "no" a la segona. Tanmateix, però, les posicions es polaritzen a l'entorn del "sí-sí" i del "no-no", coordinades per dues organitzacions (respectivament, l'*Scotland Forward* i el *Think Twice*), sota les quals haurien d'actuar els partits i les organitzacions partidaris de cadascun dels dos camps, amb la finalitat de maximitzar els esforços, homogeneïtzar al màxim els missatges, i evitar les divisions que, en el cas dels partidaris de la *devolution*, havien resultat fatals el 1979.

Els partidaris del "doble sí": Scotland forward

És la primera organització que es munta i ho és a l'entorn dels grups que donaven suport a la Convenció Constitucional Escocesa: el món del partit laborista i els liberaldemòcrates. La seva presentació pública coincideix amb l'entrada del projecte de llei dels referèndums a la Casa dels Comuns (el 15 de maig), tot i que els antecedents d'aquesta coordinadora cal buscar-los més enrera, a finals del 1996 (Mitchell i altres 1997). Ara bé, segons les enquestes, el "doble sí" només podria guanyar si comptava amb el suport decidit de l'SNP per això van haver d'arribar un acord amb els nacionalistes; segon, que hi podia haver alguns problemes en aconseguir un sí a les dues preguntes, ja que si els partidaris del "doble sí" eren en principi majoria, haurien de fer una campanya a la defensiva perquè el suport a les seves posicions tendeix a reduir-se a mesura que passa el temps.

En base a aquestes circumstàncies, els partidaris del "doble sí" van acordar, ja a l'abril del 1997, que la seva coordinadora es fonamentaria en el treball conjunt dels partits però amb una forta presència de personalitats independents, sindicalistes i empresaris. Així mateix, els tres partits integrants farien la seva pròpia campanya, amb els seus propis missatges i serien coordinats a través d'un director de campanya, exregidor laborista a Edimburg³¹ (Jones 1997b).

Els partidaris del "doble no": Think Twice

La coordinadora pel "doble no", que es presentava sota l'expressió *Think Twice* ("Pensa dues vegades"), no era res més que una pantalla del partit conservador, malgrat els intents fallits de trobar aliats en les files d'altres partits, en especial entre alguns laboristes³². Des dels inicis van tenir molts problemes: no la va poder preparar obertament abans de les eleccions perquè era un reconeixement previ de la derrota dels *tories*³³; a més, l'han de plantejar després d'una espectacular derrota a Escòcia, no tenien diputats ni liderat³⁴ (Jones 1997b).

La posició dels partits polítics

El partit laborista escocès va anar a totes durant la campanya perquè sortís el "doble sí", ja que -al capdavant- era la seva estratègia per a donar resposta a les demandes d'autogovern escoceses i, de passada, fer front al sempre amenaçant creixement de l'SNP. Els laboristes aborden la campanya partint d'un passat recent de divergències internes quant a aquesta qüestió³⁵ i també en relació a com s'organitzava el suport al "doble sí"; fins a quin punt s'havia d'arribar a acords de col·laboració amb els nacionalistes, imprescindibles per guanyar³⁶; i, tercer, quins havien de ser els continguts de la campanya³⁷. Per a bastir la seva estratègia, els laboristes van emprar diverses enquestes, l'anàlisi de les quals van aconsellar muntar una campanya amb la intenció de polaritzar l'electorat sobre quatre temes (Jones 1997b): presentar la discussió com un pugna entre Escòcia i els *tories*; el Parlament escocès és una peça clau de la modernització del Regne Unit promesa per Blair; no hi haurà augment d'impostos; i, quart, que és important que els escocesos puguin decidir a Escòcia sobre aquells temes que els afecten directament i exclusiva.

El soci més important que tenien els laboristes en aquest projecte eren els liberaldemòcrates, els quals, tot i que podien aportar relativament pocs vots al "doble sí", eren importants perquè amb la seva participació atorgaven credibilitat a tot l'esquema laborista. En efecte, facilitaven el consens entre les parts (en especial, entre l'SNP i els laboristes), tenien una implantació important en territoris on els laboristes no hi tenien pes (zones rurals i perifèriques) i amb la seva presència garantien que tota l'operació no acabaria amb un domini de les grans ciutats laboristes damunt de la resta d'Escòcia.

No obstant, l'èxit del "doble sí" depenia sobretot que els seguidors de l'SNP s'hi impliquessin a fons. L'SNP s'enfronta a la campanya del referèndum amb la consciència que ha d'anar molt en compte de no cometre cap error que faciliti la reemergència dels conflictes entre els sectors més fonamentalistes i els més gradualistes, que tant presents han estat al llarg de la història de l'SNP (Bennie i altres 1997). Per això, la discussió dins de l'SNP és intentar establir si el Parlament escocès afavoreix o no l'assoliment de la independència i, com a conseqüència, si l'SNP ha de demanar el "doble sí" o no participar en el referèndum. En el procés de deliberació, dins l'SNP pesaven molt els records de l'experiència del 1979 i el que ells consideraven la "traïció" dels laboristes, els quals, tot i que a Escòcia havia guanyat el "sí", no van gosar implementar el procés de *Devolution* dissenyat a la Llei d'Escòcia de 1978. A més, l'SNP no havia participat a la Convenció Constitucional i estava en contra del referèndum, sobretot si no hi incloïa una pregunta sobre la independència. Ara bé, un cop el Parlament britànic va rebutjar l'esmena de l'SNP que demana que hi hagués una

pregunta sobre la independència, no li quedava cap altre remei que demanar el "doble sí", atès que una abstenció no hagués estat entesa pel seu electorat, partidari quasi unànimement de dir "sí" a les dues preguntes (*Herald*, 2.6.97). L'SNP decideix, però, no donar suport al "doble sí" -i també incorporar-se a la coordinadora *Scotland Forward*- fins que el govern no publiqui el detall de les seves propostes en el Llibre Blanc.

Donald Dewar, conscient que cal el suport explícit dels nacionalistes, negocia amb l'SNP una solució que sigui satisfactòria per a tothom. Els líders de l'SNP, gradualistes, han d'anar en compte que les bases del partit no els segueixin i, per això, estan molt preocupats de donar suport al "doble sí" sense tenir la convicció que no és cap impediment per avançar cap a la independència. Per altra banda, no poden advocar per l'abstenció o el "no-no" perquè l'abstencionisme no forma part de la tradició del seu partit i perquè de feia temps l'SNP s'havia compromès a no oposar-se a res que impliqués un avenç cap a la independència. Dewar, en les negociacions amb l'SNP, assegura que, tot i que el Llibre Blanc recull que la sobirania continuarà estant en el Parlament britànic, en termes polítics, si l'SNP guanya unes eleccions per majoria i vol fer un referèndum sobre la independència, el Parlament britànic difícilment s'hi podria oposar. Publicat el Llibre Blanc, i constatada la visió de Dewar, els gradualistes de l'SNP tenen bons arguments per aconseguir, com fan, que el consell nacional del partit aprovi, el 2 d'agost, demanar el "doble sí" i incorporar-se a la coordinadora *Scotland Forward*. No obstant, dins l'SNP hi va haver algunes figures rellevants que es mostren contraris de participar en el referèndum³⁸. El resultat és que l'SNP s'aboca en favor del "doble sí", participa en la coordinadora i fa la seva pròpia campanya, molt entusiasta, amb l'argument que és un primer pas per aconseguir la independència.

En el camp del "doble no" només hi havia un partit, el conservador. La seva campanya és, doncs, la de la coordinadora *Think twice*. L'argument principal era que l'establiment del Parlament escocès era el primer pas cap a la independència, tot i que van optar per centrar la seva batalla en la segona pregunta, dient que atorgar al Parlament escocès la capacitat de variar els impostos duria l'augment dels mateixos amb funestes conseqüències: seria més car viure a Escòcia que a la resta del Regne Unit i que les empreses marxarien del país.

Plantejades les posicions dels principals partits, i havent vist anteriorment la constitució de les dues coordinadores que s'articulen a l'entorn de les dues

propostes que hi ha damunt la taula, només resta comentar els principals esdeveniments de la campanya.

Els esdeveniments durant la campanya

Durant la curta i intensa campanya, succeeixen diversos fets que la condicionen fortament:

1) Esclaten escàndols de corrupció que sacsegen els laboristes a Glasgow, que s'agreugen quan un diputat laborista de la perifèria de Glasgow se suïcida i deixa una carta culpant a companys seus del partit que l'havien difamat. Evidentment, els conservadors ho aprofiten i ho posen d'exemple de la situació en què es trobarà el futur Parlament escocès. Els laboristes els costa molt reaccionar a aquesta imprevisió.

2) Irromp en la campanya el governador del Banc d'Escòcia, segons el qual és molt perillós que el Parlament tingui la capacitat de variar els impostos, ja que això implicarà un augment de la pressió fiscal damunt dels individus i les empreses, amb els consegüents perjudicis econòmics. Tot i que rep una resposta contundent per part de l'SNP, el que fa més efecte damunt l'opinió pública és la reacció contundent dels màxims líders dels laboristes³⁹, que conscients que calia tallar radicalment la discussió sobre el tema dels impostos, que afectava a la segona pregunta.

3) La Princesa de Gal·les mor en accident de trànsit a París, fet que implica la immediata suspensió de la campanya durant una setmana, fins el dia de l'enterrament. Tots els partits estaven pendents de l'eventual impacte que podria tenir damunt el referèndum⁴⁰.

Un cop enterrada Lady Diana, queden només 100 hores de campanya, un veritable "sprint" final que es fonamentaria en la reformulació de l'estratègia del "doble sí", prenent i conjuntant aportacions dels laboristes (han fet una campanya basada en temes concrets i el concurs de grans líders britànics) i de l'SNP (fonamentada en la presència de personalitats com Sean Connery)⁴¹. Per la seva banda, els conservadors amb prou feines poden reaccionar a aquest allau. Totes les enquestes ja donaven que a la primera pregunta sortia un "sí" molt clar i es concentren en la segona, on encara hi ha possibilitats que surti un "no". El líder conservador, William Hague, fa una breu visita a Escòcia que no és cap èxit mediàtic, a banda que queda enfosquida per la irrupció en campanya de l'antiga "Dama de Ferro", Margaret Thatcher, qui, segons sembla, contribueix a enfortir el "doble sí"⁴².

El balanç que es pot fer d'aquesta campanya és que va ser curta i intensa en termes mediàtics (i interrompuda) però que, a la vegada, era la culminació d'un llarg procés iniciat, pràcticament, a l'endemà de la derrota del "sí" en el referèndum de 1979 i fortament impulsat a partir de la constitució de la Convenció Constitucional Escocesa el 1989. Tant és així, que tots els participants eren molt conscients que les opinions en relació al tema ja estaven formades des de feia temps, de tal manera que el "doble sí" va poder vèncer -gràcies a la inèrcia que portava- el contratemps de la mort de la princesa de Gal·les. Com a punt més destacable d'aquesta campanya -i que contrasta fortament amb l'experiència de 1979- és que els dos camps van estar millor definits, en especial el del sí, on l'aliança tripartita i el compromís dels tres participants era molt sòlid, malgrat les discrepàncies que hi havia. Entre elles cal destacar la més gran contradicció possible: per als laboristes el Parlament Escocès servia per a reforçar la unió mentre que per a l'SNP era un altre pas cap a la independència. Aquesta contradicció va ser resolta de cara al públic per Dewar i Salmond dient que, en darrera instància, el futur d'Escòcia estava en la voluntat dels escocesos.

4.5. Els resultats del referèndum de 1997

Els resultats del referèndum són que la majoria dels escocesos vol un Parlament per a Escòcia i vol que aquest Parlament tingui capacitat per a variar els impostos. A la primera pregunta, el 74,3% va optar pel "sí" i el 25,7% pel "no". A la segona pregunta, el percentatge de "sís" era el 63,5% (vegeu Taula 7). Tot i que, a diferència del 1979 no calia que els "sís" obtinguessin un suport superior al 40% del cens, aquest llindar va ser superat a la primera pregunta (un 44,7%) i li va faltar poc per a la segona (un 38,1%). Tenint en compte que la participació (un 60,4%) va ser considerablement alta, si bé inferior a la de les darreres generals però més alta que a les eleccions locals o europees i inclús a la del referèndum de 1979, tothom va haver de reconèixer que la voluntat del poble escocès passava per tenir un Parlament propi i amb una certa capacitat fiscal.

Territorialment, els partidaris del "doble sí" van ser majoria a totes les regions en que es divideix Escòcia, excepte a dues, a Dumfries i Galloway i a les Shetland, on el "no" va guanyar a la segona pregunta. En termes generals, els percentatges més alts del "doble sí" coincideixen amb les regions on els laboristes tenen més implantació, mentre allí on són més febles el percentatge del "doble sí" també és baix.

Qui va votar què segons les enquestes postreferèndum

L'anàlisi sobre els resultats del referèndum a nivell individual només es pot fer, lògicament, a través d'enquestes. Prèviament al dia del referèndum, les opcions manifestades pels votants dels quatre partits eren a grans trets les següents (*The Scotsman*, 10.9.97). Dels votants laboristes, un 85% "sí" a la primera pregunta i un 73% a la segona; dels nacionalistes, un 96% "sí" a la primera i un 81% a la segona; dels liberaldemòcrates, el percentatge baixa a les dues: un 54% i un 29% de "sís" respectivament; i, finalment, quant als conservadors, a la primera pregunta el "sí" significava el 20%, mentre que només el 14% a la segona. De fet, aquestes xifres són bastants semblants a les proporcionades per altres enquestes, com la que es fan ressò Mitchell i altres (1997). En línies generals, totes coincidien en el fet que els votants de l'SNP eren clarament partidaris del "doble sí"; que els votants laboristes, si bé amb una mica menys d'entusiasme, també eren majoritàriament partidaris d'aquesta doble opció; que els votants liberaldemòcrates estaven bastant més dividits; i, finalment, que els conservadors estaven, sobretot, a favor del "no-no", tot i que hi havia una minoria que votaria "sí" en alguna de les dues preguntes. Amb tot plegat, amb aquestes dades es confirma la idea que la victòria del "sí-sí" reposa sobre les aportacions dels nombrosos votants laboristes i els no tant nombrosos (però en proporció més homogèniament convençuts) dels nacionalistes. L'aportació dels liberaldemòcrates és rellevant en tant que permet acabar d'augmentar el percentatge del "doble sí", en especial en alguns territoris concrets (illes i frontera) (Taula 8).

4.6. Les consideracions finals de la campanya del referèndum

Tot el procés polític que va implicar la celebració del referèndum ha estat èxit de l'estratègia dissenyada per Blair per a donar una resposta a la qüestió nacional escocesa, amb la consegüent reubicació constitucional d'aquest país en el marc del Regne Unit. Des que Blair va imposar la necessitat de fer un referèndum amb dues preguntes es va poder constatar que l'aposta era summament arriscada. Va haver de fer front a les crítiques dels conservadors, va haver de convèncer als seus aliats potencials en aquesta qüestió (liberaldemòcrates i, sobretot, SNP) perquè acceptessin el seu esquema, encara que fos -en darrer terme- per raons diverses.

Blair es jugava rebre una derrota a les urnes en la segona pregunta, ja que la primera ja semblava guanyada d'entrada. Si perdia la segona, la derrota política hagués pogut tenir uns conseqüències polítiques imprevisibles. Per una banda, el referèndum a Gal les potser no s'hagués guanyat; els nacionalistes escocesos tindrien arguments per a sentir-se traïts novament pels laboristes i, en conseqüència, estar temptats a aprofundir en la seva estratègia d'independència dins Europa; els seus plans de modernitzar el Regne Unit haurien estat entrebancats precisament en el seu graó teòricament més assumible⁴³. Això justificava un referèndum amb dues preguntes perquè no es podia permetre el luxe de ser titllat com un líder favorable a apujar la pressió fiscal. El canvi radical d'estratègia laborista a Escòcia que la decisió de Blair va implicar l'enfrontament amb els liberaldemòcrates i SNP només s'explica des del moment que el primer objectiu de Blair era guanyar les eleccions a Anglaterra. I l'única manera de fer-ho era no semblar gens "nacionalista escocès" (ans al contrari) ni aparèixer com a recaptador de nous impostos.

La campanya de 1997 es va donar en un context tan diferent al que hi havia el 1979, que a partir d'ell es pot explicar l'èxit en el referèndum del "doble sí". Les diferències són moltes i totes elles van jugar a favor del govern el 1997:

a) el referèndum es fa en plena "lluna de mel" d'un govern que compta amb majoria molt àmplia en el Parlament. El 1979 es va fer després de l'anomenat "hivern del descontent", en plena crisi econòmica, amb un govern feble i en les seves hores més baixes.

b) el partit laborista té ara un líder carismàtic que ha presentat un nou projecte de polític que ha permès il·lusionar a les capes mitjanes de la societat que són els sectors que garanteixen les victòries electorals.

c) la plataforma del "doble sí" va tenir el suport decidit de tots els tres partits en favor de l'autogovern (laboristes, SNP i liberaldemòcrates); va mobilitzar els sindicats, gent de l'Església i independents; i va aconseguir donar una imatge molt més unida que el 1979, quan els laboristes partidaris del "sí" no van voler anar amb l'SNP per "no embrutar-se les mans". La unitat també es dona dins els partits, i en especial, els laboristes. Els sectors centralistes, a banda de ser més reduïts, no es mobilitzen pel "no" fent campanya pròpia com el 1979. Queden com a figures que van per lliure, sense connectar amb la campanya dels conservadors. Aquests darrers, a diferència del 1979, es queden pràcticament sols defensant el "doble no". Tenen un problema de lideratge (no passava el 1979), s'han quedat sense diputats a Escòcia i amb un mínim de vots. No es poden treure la imatge de ser un partit anglès i "antiescots".

d) els mitjans de comunicació escocesos es mostren molt més intensament i majoritària en favor del Parlament escocès. Així mateix,

l'empresariat, que el 1979 va jugar un paper molt important en favor del "no", està molt més decantat pel sí a la primera pregunta i, amb menys entusiasme, també pel "sí" a la segona.

e) el 1997, els ciutadans tenen com a referència del que serà l'autogovern un Llibre Blanc, les bases del qual han estat molt discutides durant anys per part de la societat civil i els partits a través de la Convenció Constitucional, per tant, aquest text, malgrat estar auspiciat pel Govern via l'Oficina Escocesa, no té la imatge de ser un document partidista. En canvi, el 1979 el text que se sotmetia a referèndum era una llei aprovada pel Parlament amb majoria laborista i, a més, difícil d'entendre per al gran públic.

f) tot i la incertesa del resultat final del nivell d'autogovern assolit per Escòcia, segons les previsions, aquest serà molt més alt que l'establert a la Llei de 1978. A més, s'hi han introduït elements que fan molt més atractiu el nou Parlament, com per exemple el fet que sigui elegit a través d'un sistema més proporcional.

5. Les conseqüències polítiques dels resultats del Referèndum

La transformació en llei del contingut del Llibre Blanc no sembla que serà un camí fàcil. Segons el text del projecte (publicat el 18 de desembre de 1997), s'aprecia alguns punts que centraran la polèmica, tant de contingut substantiu com simbòlic, com són el tema de sobirania i el de l'abast dels poders de variar els impostos i, en general, el finançament d'Escòcia.

Quant a la qüestió de la sobirania, el projecte de llei remarca que resideix en el Parlament britànic, tal i com ja s'anunciava en el Llibre Blanc. Aquesta disposició contradiu l'esperit de la Convenció Constitucional Escocesa segons el qual el poble escocès és sobirà. Amb tot, per als nacionalistes escocesos, aquest anunci no els provoca cap trasbals per dues raons principals (*The Scotsman*, 17.12.97). La primera és que el poble escocès, al llarg de la història, ja s'ha manifestat com a sobirà -i així ha estat reconegut- diverses vegades. La segona és que la noció de la "sobirania del parlament" és pròpia del dret anglès, però no de l'escocès. En la mesura que el Parlament britànic no és el Parlament anglès, no hi ha cap motiu prou poderós per pensar que es pugui aplicar la concepció anglesa de sobirania sobre qüestions escoceses. Per tant, l'SNP considera que la inclusió d'aquesta clàusula és poc més que irrellevant, com ja es va demostrar en els debats de la Llei d'Escòcia de 1978⁴⁴. Així mateix, la sobirania del Parlament britànic també pot ser útil a la causa dels nacionalistes escocesos: si un dia els escocesos demostren per una majoria clara que volen la

independència, el Parlament britànic, amb una sola votació, pot reconèixer el nou status d'Escòcia.

Quant al tema fiscal, el projecte de llei ha establert que el Parlament britànic serà el que decidirà de quina manera el Parlament escocès ha d'exercir el seu poder limitat de variar els impostos. De fet, els poders fiscals previstos per al nou Parlament no eren massa importants: el 3% estipulat podria significar - com a màxim - un augment o decrement de 450 milions de lliures anuals. Però aquest primer entrebanc és prou rellevant del què pot succeir al projecte durant la tramitació parlamentària que tot just comença. Aquest punt enllaça amb una altra qüestió molt polèmica, un veritable punt de conflicte important entre Escòcia i el Regne Unit: el del finançament d'Escòcia. Fins ara Escòcia s'ha finançat seguint una fórmula establerta a finals dels 70s, segons la qual -i un cop fixades les necessitats bàsiques d'Escòcia- cada augment o decrement de la despesa pública identificable territorialment que es fa a Anglaterra, a Escòcia li correspon l'11%. El resultat ha estat que Escòcia ha anat rebent molt més recursos per càpita que no pas li "tocarien" atesa la seva població (el 8% del RU)⁴⁵.

Les solucions a aquesta disputa no semblen fàcils, però tot apunta que el volum de diners procedents de Londres serà rebaixat, ja que el govern laborista és molt "sensible" a les queixes de les regions angleses sobre aquest hipotètic avantatge fiscal per a Escòcia. Si hi hagués una rebaixa en aquesta xifra, i si el Parlament escocès volgués mantenir l'actual nivell de prestació de serveis públics, tindrà l'obligació d'apujar els impostos. El que temen alguns sectors laboristes escocesos és que, com que amb el màxim previst de 450 milions de lliures no n'hi haurà prou per compensar la retallada "anglesa", el Parlament es veurà forçat a abaixar els serveis públics oferts. Tot plegat pot dur a un reforçament de l'SNP de cara a les eleccions al Parlament escocès que, a més, coincidiran amb la mitja legislatura de Blair, període en el qual tots els governs estan en els seus moments de popularitat més baixos.

De cara a les eleccions al Parlament escocès de 1999

Enmig del procés d'aprovació de la Llei del Parlament escocès, i enmig de la discussió sobre el finançament d'Escòcia, els partits van preparant les eleccions escoceses, que seran durant la primera meitat del 1999, tal com està previst al Llibre Blanc.

Els laboristes, partit majoritari a Escòcia sobretot per l'impacte del sistema electoral majoritari emprat, es troben que el seu grau d'autonomia respecte Londres és mínim. Tot i que ara es troben en ple procés de discussió sobre com aconseguir un considerable grau de *Devolution* dins el laborisme britànic, la seu central ja ha manifestat que té previst controlar el programa i, sobretot, l'elecció dels candidats, amb l'excusa que és la manera que té d'evitar que els "blairites" siguin escombrats pels més esquerrans escocesos. A més, tenen el problema afegit d'haver de decidir qui promocionen com a candidat a *First Minister*. Tot i que Dewar està molt ben situat per raó del seu càrrec actual, el seu currículum polític i com a responsable del contingut del projecte de llei sobre el Parlament escocès, ell ha declinat encapçalar la candidatura per raons d'edat. L'alternativa que es va perfilant és la de Robin Cook, actual ministre d'estrangers, escocès de naixement i bastant recent "convers" a l'autonomisme, ja que el 1979 es va destacar per liderar l'associació d'estudiants pel "no".

Pel que fa als conservadors, la seva situació és desesperada: no tenen cap diputat a Westminster, cap eurodiputat i només una vuitantena de consellers locals a tot Escòcia. Malgrat que l'ús d'un sistema electoral que garanteix més proporcionalitat en el repartiment dels vots els afavoreix, estan abordant un procés de canvis quasi radical, que passa per adoptar potser un nom nou (Partit Unionista Progressista? Partit Unionista d'Escòcia?), per exercir una veritable autonomia en la selecció de candidats (no admetran candidats "paracaigudistes" anglesos a Escòcia) i, tercer, per acceptar sense problemes la nova realitat política del Parlament escocès (per tant, significa l'abandó del seu rebuig a la "devolution").

Quant als liberaldemòcrates, cal dir que és un partit que s'ha nodrit, sobretot en els darrers temps, d'una quantitat gens menyspreable de votants que, fent ús d'un vot tàctic, volien "castigar" els dos grans partits britànics. Presumiblement, tindrà alguns problemes a l'hora de concretar les seves polítiques per a Escòcia i, més en la perspectiva que caldran governs de coalició a Edimburg.

Finalment, hi ha l'SNP, partit de centreesquerra que té per objectiu la independència d'Escòcia. És el segon partit més votat a Escòcia (el 1997 va obtenir el 22,1% dels vots) i és l'oposició real dels laboristes. Es disputen, en gran mesura, el mateix electorat i, en conseqüència, la batalla entre ambdós és molt dura. Amb un sistema més proporcional, les expectatives dels nacionalistes són més grans i l'SNP ja ha anunciat que pensa fer servir el nou Parlament per avançar cap a la independència.

Segons els analistes, en el proper Parlament no hi haurà cap partit amb majoria absoluta. Si la gent vota el 1999 de la mateixa que ho va fer el maig del 1997 en els dos vots que hi haurà (el vot a un candidat a les 73 circumscripcions uninominals, i el vot a llista a 8 circumscripcions que elegeixen 7 diputats cadascuna d'elles), la distribució seria la següent: els laboristes serien els més votats amb 63 escons, l'SNP amb 28, els conservadors amb 22 i els liberaldemòcrates amb 16. Però si la gent fa ús de la capacitat que li ofereix el sistema electoral per votar diferent en el primer i segon vots, algunes projeccions indiquen que els laboristes es quedaran amb 59 escons, l'SNP 38, els conservadors amb 15 i els liberals amb 17.

Més enllà de les eleccions

Tot i que queda molt de temps per saber què passarà després de les eleccions, sí que es pot assegurar que l'existència d'aquest nou Parlament comportarà un canvi de primera magnitud en la política escocesa i britànica. Per una banda, hi haurà un nou Parlament i el Regne Unit estarà més descentralitzat (previsiblement, la descentralització s'estendrà a les regions angleses, també); i s'haurà emprat un nou sistema electoral més proporcional, tot trencant la vella tradició britànica del *first-past-the-post* (també hi ha previst canviar el sistema electoral a les eleccions generals -Blair i els liberaldemòcrates han establert una comissió que analitzi les diferents alternatives possibles, europees -ja està previst que les properes es facin emprant el sistema del vot únic transferible- i locals). Per l'altra banda, queda pendent la resposta a si l'existència del Parlament escocès facilita o dificulta l'accés a la independència nacional. Segons l'SNP aquest en seria el primer pas (així també ho pensen els conservadors) i segons els laboristes ha estat la millor manera de reforçar la Unió d'Escòcia i Anglaterra.

El futur polític, però, es decantarà per una o altra situació en funció de si la ciutadania escocesa considera que el Parlament li és útil per a solucionar els seus problemes d'acord amb la seva tradició política, fortament arrelada en valors esquerrans. Si l'Estat del Benestar aconsegueix ser preservat pel nou parlament, l'opció independentista quedarà bastant apagada. Pel contrari, si el Parlament és incapaç de defensar el nivell de vida dels escocesos, llavors l'opció per la independència tindrà més oportunitats. Al capdavant, tant el govern britànic com tots els partits d'Escòcia i Anglaterra fa temps que han acceptat que el futur d'Escòcia resideix en allò que la població escocesa vulgui. Els escocesos i les

escoceses són el poble i el Parlament britànic ho ha de respectar, democràtic i sobirà com és.

Taula1

Taula 1 Resultats electorals a Escòcia (1945-1997)											
Any	Lab		Con		SNP		Lib		NEPE	NEPP	Govern
	%v	esc.	% v	esc.	% v	esc.	% v	esc.	(1)	(2)	(esc.)
1945	47,6	40	41,1	30	1,2	0	5,0	0	2,50	1,96	L.-393 *
1950	46,2	37	44,8	32	0,4	0	6,6	2	2,39	2,10	L.-315 *
1951	47,9	35	48,6	35	0,3	0	2,7	1	2,14	2,06	C.-321 *
1955	46,7	34	50,1	36	0,5	0	1,9	1	2,13	2,06	C.-345 *
1959	46,7	38	47,2	31	0,5	0	4,1	1	2,26	2,04	C.-365 *
1964	48,7	43	40,6	24	2,4	0	7,6	4	2,45	2,07	L.-317 *
1966	49,9	46	37,7	20	5,0	0	6,8	5	2,51	1,98	L.-364 *
1970	44,5	44	38,0	23	11,4	1	5,5	3	2,79	2,04	C.-330
1974f	36,6	40	32,9	21	21,9	7	8,0	3	3,37	2,40	L.-301 *
1974o	36,3	41	24,7	16	30,4	11	8,3	3	3,42	2,44	L.-319 *
1979	41,5	44	31,4	22	17,3	2	9,0	3	3,24	2,07	C.-339
1983	35,1	41	28,4	21	11,7	2	24,5	8	3,60	2,37	C.-397
1987	42,4	50	24,0	10	14,0	3	19,2	9	3,40	1,93	C.-376
1992	39,0	49	25,7	11	21,5	3	13,1	9	3,55	1,98	C.-336
1997	45,6	56	17,5	0	22,1	6	13,0	10	3,28	1,58	L.-419 *

Llegenda: L. Laboristes; C. Conservadors; (*) a Escòcia guanya el mateix partit que guanya al conjunt del Regne Unit

Notes: (1) Número efectiu de partits electorals; (2) Número efectiu de partits parlamentaris.

Taula2

Taula 2					
Els resultats del referèndum de 1979					
	Part. %	Sí % vv	%c	No % vv	%c
Borders	67.3	40.3	27.0	59.7	40.1
Central	66.7	54.7	36.4	45.3	30.2
Dumfries i Galloway	64.9	40.2	26.1	59.8	38.8
Fife	66.1	53.7	35.4	46.3	30.6
Grampian	57.9	48.3	27.9	51.7	29.9
Highland	65.4	51.0	33.3	49.0	32.1
Lothian	66.6	50.1	33.4	49.9	33.2
Orkney	54.8	27.9	15.3	72.1	39.4
Shetland	51.0	27.1	13.8	72.9	37.1
Strathclyde	63.2	54.0	34.1	46.0	29.1
Tayside	63.8	49.5	31.5	50.5	32.1
Western Isles	50.5	55.8	28.1	44.2	22.3
TOTAL	63.7	51.6	32.9	48.4	30.8
Cens electoral:	3.747.112				
Participació:	1.359.540				
Sí:	1.230.937				
NO:	1.153.502				
Blancs/nuls:	3.133				
Font: Moreno (1955:213), citant Bochel, Denver i Macartney (1981:140-1).					

Taula3

Taula 3
Els resultats erlectorals a Escòcia i al Regne Unit (1979-1997)

Els resultats electorals a Escòcia i al Regne Unit (1979-1997)									
	Escòcia % vots	e	% e	Regne Unit % vots	e	% e	Dif. Escòcia-UK % vots	Dev. Elect. Escòcia	Dev. Elect. Regne Unit
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)-(4)	(1)-(3)	(4)-(6)
1979									
Con.	31,4	22	31,0	43,9	339	53,4	12,5	0,4	9,5
Lab.	41,6	44	62,0	63,9	269	42,4	4,7	20,4	5,5
Lib.	9,0	3	4,2	3,8	11	1,7	4,8	4,8	12,1
Nac.	17,3	2	2,8	1,6	2	0,3	15,7	14,5	1,3
Alt.	0,5	0	0,0	3,7	14	2,2	3,2	0,5	1,5
Σ							40,9	40,6	29,9
Σ/2							20,45	20,30	14,95
1983									
Con.	28,4	21	29,2	42,4	397	61,1	14,0	0,8	18,7
Lab.	35,1	41	56,9	27,6	209	32,2	7,5	21,8	4,6
Ali.	24,5	8	11,1	25,4	23	3,5	0,9	13,4	21,9
Nac.	11,8	2	2,8	1,5	4	0,6	10,3	9,0	0,9
Alt.	0,3	0	0,0	3,1	17	2,6	2,8	0,3	0,5
Σ							35,5	45,3	46,6
Σ/2							17,75	22,65	23,30
1987									
Con.	24,0	10	13,9	42,3	376	57,8	18,3	10,1	15,5
Lab.	42,4	50	69,4	30,8	229	35,2	11,6	27,0	4,4
Ali.	19,2	9	12,5	22,6	22	3,4	3,4	6,7	22,0
Nac.	14,0	3	4,2	1,7	6	0,9	12,3	9,8	0,8
Alt.	0,3	0	0,0	2,6	17	2,6	2,3	0,3	0,0
Σ							47,9	53,9	42,7
Σ/2							23,95	26,95	21,35
1992									
Con.	25,7	11	15,3	41,9	336	51,6	16,2	10,4	9,7
Lab.	39,0	49	68,1	34,4	271	41,6	4,6	29,1	7,2
LibD	13,1	9	12,5	17,8	20	3,1	4,7	0,6	14,7
Nac.	21,5	3	4,2	2,2	7	1,1	19,3	17,3	1,1
Alt.	0,8	0	0,0	3,7	17	2,6	2,9	0,8	1,1
Σ							47,7	58,2	32,7
Σ/2							23,85	29,10	16,35
1997									
Con.	17,5	0	0,0	30,7	165	25,0	13,2	17,5	5,7
Lab.	45,6	56	77,8	43,3	419	63,6	2,3	32,2	20,3
LibD	13,0	10	13,9	16,8	46	7,0	3,8	0,9	9,8
Nac.	22,1	6	8,3	2,5	10	1,5	20,6	13,8	1,0
Alt.	1,7	0	0,0	6,8	19	2,9	5,1	1,7	3,9
Σ							45,0	66,1	40,7
Σ/2							22,50	33,10	20,35

Notes: 1) en els "Nacionalistes" s'inclou l'SNP a Escòcia i l'SNP i el Plaid Cymru al Regne Unit. 2) en els "altres" s'inclouen els partits d'Irlanda del Nord. 3) El 1979, "Lib" (Partit Liberal); el 1983 i 1987 "Ali." (Aliança Liberal-Partit Socialdemòcrata); el 1992 i 1997 "LibD" (Partit Liberaldemòcrata).

Taula4

	Part. 1997 %	Laboristes 1997 % v	1992 dif.	Conservadors 1997 % v	1992 dif.	SNP 1997 % v	1992 dif.	Liberaldemòcrates 1997 % v	1992 dif.
Borders	75,3	21,5	+1,3	22,9	-10,2	14,4	+1,0	38,4	-5,2
Central	75,8	54,1	+8,6	19,9	-5,3	20,1	+0,1	5,5	-1,2
Dumfries i Gal.	79,2	33,2	+11,3	29,2	-13,8	26,7	+1,9	8,9	-1,4
Fife	71,0	47,1	+6,3	14,6	-12,8	21,5	+3,4	15,6	-1,7
Grampian	70,2	25,6	+6,7	25,0	-7,7	25,2	-0,2	22,6	+3,2
Highland	71,8	30,6	+10,8	13,6	-8,8	24,3	+3,1	29,3	-6,0
Lothian	72,4	46,6	+7,8	19,3	-8,1	18,2	-0,2	14,5	+0,8
Orkney/Shetland	64,0	18,3	-3,7	12,2	+1,0	12,7	-7,1	52,0	+5,6
Strathclyde	70,1	55,7	+6,2	13,7	-7,2	20,6	+0,6	8,1	-0,8
Tayside	70,9	30,3	+6,1	24,2	-8,5	36,3	+1,9	7,5	-0,6
Western Isles	70,1	55,6	+7,8	6,6	-1,9	33,4	-3,8	3,1	-0,3
TOTAL	71,3	45,6	+6,6	17,5	-8,2	22,1	+0,6	13,0	-0,1

Font: Elaboració pròpia a partir de Bochel i Denver (1992), Waller i Criddle (1996) i "The Independent" (3.5.97).

Taula5

participació	Euro (1994)		Locals (1995)		Parcial (1994)		Parcial (1995)	
	38,2%		44,9%		70,2%		62,0%	
	% v	e	% v	e	% v	e	% v	e
Laboristes	42,5	6	43,8	614	49,8	1 (=)	22,9	
Conservadors	14,5	0	11,3	82	2,3		21,4	(-1)
SNP	32,6	2	26,2	181	44,9		40,4	(+1)
LibDem	7,2	0	9,7	121	2,6		11,8	
Altres (1)	3,2	0	9,1	161	0,4		3,5	

(1) A les eleccions locals de 1995, hi inclou els Independents (7,6% dels vots i 154 escons) i els Altres partits (1,5% dels vots i 7 escons).

Taula6

Taula 6
Algunes variables del sistema de partits escocès (1979-1997)

	1979	1983	1987	1992	1997	Mitjana
1. Núm. partits parlamentaris	4,00	4,00	4,00	4,00	3,00	3,80
2. Núm. efec. partits electorals	3,23	3,60	3,40	3,55	3,28	3,41
3. Núm. efec. partits parlamentaris	2,07	2,37	1,93	1,98	1,58	1,99
4. % vot 2 primers partits (1)	72,90	63,50	66,40	64,70	67,70	67,00
5. % escons 2 primers partits (2)	63,00	86,10	83,30	83,40	91,70	81,50
6. Índex despropor. elect. (Escòcia)	20,30	22,70	27,00	29,10	33,10	26,40
7. Índex despropor. elect. (R. Unit)	15,00	23,30	23,00	16,40	20,40	19,60
8. Índex dif. elect. Escòcia - R. Unit	20,45	17,75	23,95	23,85	22,50	21,70
9. % dif. electoral atribuïble SNP	38,40	29,00	25,70	40,50	45,80	35,90
10. % dif. elect. atribuïble laboristes	11,50	21,10	24,20	9,60	5,10	14,30
11. % dif. elect. atrib. conservadors	30,60	39,40	38,20	34,00	29,30	34,30
12. % dif. elect. atribuïble LibDem.	11,70	2,50	7,10	9,90	8,40	7,90
13. % dif. elect. atribuïble altres	7,80	7,90	4,80	6,10	11,30	7,60

Nota: índex de desproporcionalitat de Loosemore-Hanby.

(1) Laboristes i conservadors (1979-92); laboristes i SNP (1997).

(2) Laboristes i conservadors (1979-92); laboristes i liberaldemòcrates (1997).

Font: Elaboració pròpia.

Taula7

Taula 7				
Els diferents sistemes de partits a Escòcia (1945-1997)				
Mitjana del període	1945-1966	1970's	1979-1992	1997
% vot Laboristes	47,70	39,10	39,50	45,60
% vot Conservadors	44,30	31,90	27,40	17,50
% vot SNP	1,50	21,30	16,10	22,10
% vot Liberals	5,00	7,30	16,50	13,00
Núm. ef. partits electorals	2,34	3,19	3,45	3,28
Núm. ef. partits parlamentaris	2,04	2,29	2,10	1,58
% vot dues primeres forces	92,00	71,00	66,90	67,70
Ir a Escòcia és Ir al R.Unit?	Sí	No	No	Sí
Font: Elaboració pròpia				

Taula8

	Part. %	Primera Pregunta				Segona Pregunta			
		Si % vv	% c	No % vv	% c	Si % vv	% c	No % vv	% c
Borders	64,8	62,8	40,5	37,2	24,0	50,7	32,6	49,3	31,7
Central	64,5	75,6	48,5	24,4	15,7	65,3	41,8	34,7	22,2
Dumfries i Galloway	63,4	60,7	38,3	39,3	24,8	48,8	30,7	51,2	32,2
Fife	61,3	76,6	46,6	23,4	14,3	65,2	40,0	34,8	21,4
Grampian	55,7	67,5	37,5	32,5	18,0	55,6	30,7	44,4	24,5
Highland	60,3	72,6	43,8	27,4	16,5	62,1	37,0	37,9	22,6
Lothian	61,6	74,5	45,8	25,5	15,6	63,7	39,0	36,3	22,2
Orkney	53,5	57,3	30,5	42,7	22,7	47,4	25,2	52,6	27,9
Shetland	51,5	62,4	32,0	37,6	19,3	51,6	26,4	48,4	24,7
Strathclyde	60,5	78,1	47,0	21,9	13,2	68,1	40,6	31,9	19,4
Tayside	59,5	67,6	40,0	32,4	19,1	57,0	33,6	43,0	25,4
Western Isles	55,8	79,4	43,9	20,6	11,4	68,4	37,7	31,6	17,4
TOTAL	60,4	74,3	44,7	25,7	15,5	63,5	38,1	36,5	21,9
Orkney/Shetland	52,4	59,9	31,3	40,1	21,0	49,6	25,8	50,4	26,3
Cens electoral:	3.973.339								
Participació:	2.401.647 (60,4%)								
Abstenció:	1.571.692 (39,6%)								
Primera Pregunta:									
Si	1.775.045 (74,3%)								
No	614.670 (25,7%)								
Segona Pregunta:									
Si	1.512.889 (63,5%)								
No	870.173 (36,5%)								

Font: Elaboració pròpia a partir de "The Scotsman", 13.9.97

NOTES

1. Entre 1707 i 1745 hi va haver un precedent d'aquest òrgan, que va ser suprimit arran del resultat de la Batalla de Culloden.
2. Per a l'organització i funcionament de l'Oficina Escocesa són altament recomanables diversos llibres: Kellas 1984; Keating i altres 1991; Keating 1996; Bennie i altres 1997.
3. L'aprovació de les condicions de celebració del Referèndum no va ser fàcil per al govern laborista, el qual va haver de suportar la rebel·lió d'una part important dels seus diputats, contraris a l'autogovern. En efecte, i a mode d'exemple, va ser un diputat laborista que va introduir la clàusula del 40% dels vots, acceptada per la coalició centralista (conservadors i part dels laboristes), tot i que contradeia flagrantment les bases del sistema britànic del *First-past-the-post*. Així mateix, aquesta mateixa coalició va fer aprovar una esmena que suprimia l'article primer de la Llei que es discutia en el qual s'establí que el procés de *devolution* no afectava la sobirania del Parlament britànic. Van votar així per tenir més elements per dir, durant la campanya del referèndum, que el Parlament escocès era un atemptat a la integritat del Regne Unit.
4. Per a una anàlisi de l'impacte de la introducció de la *poll tax* a Escòcia vegeu Butler (1994) i, per la seva incidència en el moviment nacionalista, Mitchell (1996).
5. Les perspectives dolentes per als conservadors semblen confirmar-se a mesura que van succeint-se eleccions de segon ordre, en les quals van sent derrotats per l'oposició.
6. Sumàriament, la cronologia seria la següent. Kinnock (líder laborista) perd les eleccions del 9.4.92. El 13.4.92, Kinnock dimiteix. El 18.7.92 és elegit John Smith líder dels laboristes. És escocès i "prodevolution". Mor, de sobte, el 15.5.94. El 21.7.94 Tony Blair és elegit líder laborista. El 4.10.94, hi ha la Conferència del Partit Laborista on Blair diu que s'han de revisar els Estatuts del Partit (vol treure pes als sindicats, més importància als afiliats individuals) i els objectius del Partit (tema de la clàusula 4, sobre la propietat pública dels mitjans de producció).
7. La primera controvèrsia la va originar Blair, quan va comparar poders fiscals del futur Parlament escocès amb una *parish council* anglesa i quan va dir que, en tot cas, la sobirania residiria en ell en tant que diputat anglès. A partir de llavors, els periodistes escocesos el matxuquen amb aquesta afirmació. Mostra, aquest fet, que el tema constitucional té rellevància a Escòcia. Denver (1997) diu que no està clar, tanmateix, fins a quin punt l'electorat té la mateixa preocupació, però sí que és clar que és la preocupació dels mitjans i els partits. No obstant, la "sortida" de Blair s'ha d'interpretar més en clau "anglesa" que "escocesa". Els laboristes no poden dir res que pugui molestar l'electorat anglès, per tant, si convé també s'emboliquen amb la bandera britànica.
8. De les 29 noves autoritats locals escoceses, 20 són laboristes, 3 de l'SNP, 3 d'independents i 3 sense definir. Vegeu Bochel i Denver (1995); i Bennie i altres (1997) per a un comentari de la situació a l'àmbit local.
9. Aquesta pugna ja va ser molt important en una elecció parcial de 1989. En aquella ocasió, l'avenç tan important de l'SNP en un dels districtes més segurs dels laboristes, va acabar de convèncer-los que calia fer alguna cosa amb el tema de l'autogovern escocès abans que els nacionalistes fossin majoritaris. El resultat va ser que els laboristes van impulsar, ja decididament, la Convenció Constitucional Escocesa (Deacon 1990).
10. No en va, una de les crítiques al disseny constitucional de 1979 havia estat que el Parlament previst, en tenir cap tipus de capacitat fiscal, seria un parlament de joguina.
11. Inclús, durant el debat, els laboristes van arribar a aprovar que hi hauria un segon referèndum en cas que s'aprovés el primer. Aquest segon seria per a donar permís al Parlament per fer ús del poder d'apujar els impostos. Aquesta solució va ser encara més discutida per la resta de forces polítiques i, en conseqüència, Robertson -el secretari per Escòcia a l'ombra- la retira i s'opta per defensar el que havia decidit Blair: un referèndum amb dues preguntes.
12. A més, per si hi hagués algun problema més, Blair es compromet que els laboristes no exerciran aquesta capacitat del Parlament escocès durant la seva primera legislatura.
13. Els contraris a l'autogovern, cada cop més minoritaris, s'hi oposen per qüestions de principi. El sector que veu amb preocupació l'avenç dels nacionalistes és conscient que si no controla tot el procés i l'alternativa de la *Devolution* fracassa només quedarà la via de la independència, la qual cosa encara podria ser pitjor. I, en tercer lloc, hi ha el sector més nacionalista del laborisme (que s'ha implicat en el procés de la Convenció Constitucional Escocesa perquè creu que Escòcia li cal un Parlament propi), que tem que l'opció del referèndum, a la llum del 1979, pot ser un obstacle insalvable per als seus objectius en aquesta qüestió.
14. Dewar és una persona amb molt prestigi dins del laborisme escocès, havia estat ja Secretari d'Estat per a Escòcia a l'ombra feia un temps (1983-1992) i té una trajectòria política clarament compromesa amb

l'autogovern per a Escòcia. El 1989 havia signat el *Claim of Rights*, havia impulsat la Convenció Constitucional Escocesa i ja en el referèndum de 1979 havia estat dels pocs laboristes que van fer una forta campanya en favor de la *devolution*.

15. En aquest sentit, un de les esmenes que es vota va referència a aquesta qüestió i va ser presentada i defensada per John Major. Aquesta esmena va ser derrotada per 406 vots contra 155 (*Herald*, 23.5.97).

16. Aquesta qüestió, que ja havia sorgit durant els debats de la Llei de 1979 i que deu el seu nom a la circumscripció del diputat laborista que la va suscitar (Dalyell 1977), fa referència al fet si és just o correcte que després d'un eventual procés de devolució de poders a Escòcia, els diputats escocesos puguin continuar decidint sobre temes que afectin estrictament a Anglaterra. Per tant, la "West Lothian Question" és un repte teòric que afecta tota la construcció constitucional britànica.

17. És la segona esmena que es vota, segons la qual volia que en la papereta de votació s'inclogués el tema de la independència. Aquesta esmena també és rebutjada per 405 vots contra i 45 a favor.

18. El govern s'havia compromès a fer un referèndum a la tardor i a presentar el projecte de llei sobre el Parlament escocès abans de Nadal.

19. Tot i que la Cambra està dominada pels conservadors, no canvia res més perquè s'atèn a la tradició parlamentària britànica en virtut de la qual els Lords no han de canviar cap projecte de llei aprovat pels Comuns i que sigui un fidel reflex del programa electoral del govern. Com que aquest és el cas, només esmenen les dates dels referèndums.

20. El primer que surt a la llum són les dues qüestions del Referèndum (*Herald*, 16.5.97). A primera qüestió, es demana al ciutadà si està d'acord o no està d'acord que hi ha d'haver un Parlament Escocès ("*I agree that there should be a Scottish Parliament*" o "*I do not agree that ...*"). A la segona, se li demana si està d'acord o no està d'acord que un Parlament Escocès ha de tenir poders per a variar els impostos ("*I agree that a Scottish Parliament should have tax-varying powers*" o "*I do not agree that ...*").

21. Sobretot, les discrepàncies són entre el Secretari d'Escòcia i el Secretari d'Interior (*Home Secretary*). En efecte, el darrer -Jack Straw- retreu a Dewar que el primer esborrany té un to massa nacionalista abrindat (massa "*braveheart*").

22. Per qüestió de calendari, el primer dijous disponible després de les vacances d'estiu (els dijous és el dia tradicional britànic per fer eleccions) és el dia 11 de setembre. La casualitat fa que coincideixi amb el 700 aniversari de la famosa batalla del pont d'Stirling, quan les tropes escoceses comandades per Bruce Wallace "*Braveheart*" van vèncer les tropes angleses.

23. Quant al contingut dels capítols, cal dir que és el següent: una introducció i uns antecedents històrics; què és el que el Parlament Escocès pot fer; quina és la posició d'Escòcia dins el Regne Unit; com seran els arranjaments constitucionals previstos; quines seran les relacions amb la Unió Europea; quines seran les relacions amb el govern local i altres òrgans; els arranjaments financers; els arranjaments electorals; els arranjaments parlamentaris; com serà la implementació d'aquests compromisos; quins seran els passos a seguir; i, per acabar, les conclusions de tot el document.

24. El procediment serà el següent. Es contarán els vots rebuts per cada partit a la circumscripció "europea". Llavors, el nombre de vots de cada partit serà dividit pel nombre d'escons ja aconseguit en l'escrutini dels escons de les circumscripcions uninominals en la respectiva circumscripció europea més un. El partit amb el total més alt guanya el primer escó addicional. Del segon al setè escó es procedeix de la mateixa manera, amb el benentès que els escons addicionals ja guanyats s'inclouen en els càlculs. Per tant, amb aquest sistema s'intenta aconseguir un repartiment d'escons més proporcional al repartiment de vots entre els partits.

25. S'ha calculat que el "dèficit fiscal" d'Escòcia seria, en el període 1993-1994, més de 8.000 milions de lliures, que significa un 15% del PIB escocès. Si, en el mateix període, es tenen en compte els ingressos del petroli, el "dèficit" continuaria sent d'uns 6.400 milions de lliures (el 9,75% del PIB escocès).

26. Per una banda, l'SNP al lega que estan infravalorats els impostos recaptats a Escòcia i sobrevalorada la despesa; les xifres que mostren un nivell de despesa més per càpita a Escòcia que a Anglaterra són lògiques si es té en compte diversos factors de la situació escocesa: territori molt gran i muntanyós, població molt dispersa; condicions climàtiques bastant adverses. Tots ells es tradueixen en un augment de la despesa pública quant a transports, carreteres i sanitat. A més, si es té en compte que el sistema educatiu escocès és millor que l'anglès, també és cert que és més car.

27. Val a dir, que un dels problemes consisteix en determinar l'impacte real de la despesa no identificable en cadascun dels països. Així, l'SNP diu que Anglaterra es beneficia moltíssim de les inversions teòricament no territorialitzables de defensa i de la seu central de l'Administració. Sigui com sigui, el tema del finançament centra les discussions, en especial la dotació de l'anomenat "bloc escocès", tal com s'ha vist anteriorment.

28. Aquesta capacitat no havia estat prevista en l'esquema d'autogovern de 1979 i, en conseqüència, va ser molt crítica: aquell parlament seria un Parlament molt poc poderós. Per tant, els laboristes ja van acceptar a la Convenció Constitucional Escocesa que el nou Parlament d'Escòcia tingués una certa capacitat de variar els impostos sobre els ingressos dels individus (*income tax*).

29. L'Scottish Office, en el seu *White Paper* calcula que pot significar uns ingressos addicionals de 450 milions de lliures anuals (Scottish Office 1997:23).

30. Per exemple, si els diputats escocesos serien de "segon ordre". Un segon, és el problema de la sobirania de cadascun dels parlamentaris. Un tercer és el vinculat al fet que, a vegades, pot ser difícil discernir quan un tema només afecta a Anglaterra. I un quart, és que pot succeir que el Govern, sense el vot dels diputats d'Escòcia, pot arribar a perdre les votacions.

31. El nivell de col·laboració interpartidista va dependre molt de les relacions locals que hi havia entre els militants de les diferents forces polítiques. Com que *Scotland forward* va organitzar-se territorialment seguint les circumscripcions electorals del Parlament britànic, la seva actuació a cadascuna d'elles va obeir a la conjuntura política local concreta: en alguns llocs els tres partits treballaven junts, però en d'altres, amb prou feines es dirigien la paraula.

32. Els pocs laboristes que hi ha contra la *Devolution* van per lliure, com Tam Dalyell, diputat laborista que es va fer famós durant els 70s amb la "Qüestió del West Lothian" i que el 1997 continua defensant el mateix.

33. Tanmateix, cal dir que, seguint Jones (1997b), a finals del 1995, alguns conservadors apartats de la direcció del partit, davant la perspectiva que els laboristes poden guanyar les properes eleccions i que, per tant, voldran implementar els acords de la Convenció Constitucional es comencen a moure per a fer campanya per a demanar que hi hagi un referèndum sobre la *Devolution*, encara que el seu partit oficialment, i per raons òbvies abans comentades, no pot treballar amb aquesta hipòtesi política. El canvi d'estratègia de Blair l'estiu del 1996, els obliga a replantejar-se també la seva: ara el referèndum serà una realitat i caldrà preparar la campanya. Després de les eleccions de maig, els esdeveniments es precipiten. L'impulsor del que serà la campanya del *Think Twice* és també un conegut home de negocis i vicepresident de Rangers FC de Glasgow, Donald Finlay. A partit d'ell busquen l'adhesió dels partidaris del "no-no" i només aconsegueixen aglutinar al seu entorn el partit conservador.

34. John Major havia dimitit i el seu substitut -Willy Hague- és elegit mentrestant, durant la campanya de referèndum.

35. En efecte, dins del laborisme escocès hi ha un corrent més nacionalista que conviu amb un altre obertament centralista. Les divergències entre un i altre van ser paleses durant el referèndum del 1979, però d'ençà llavors les circumstàncies han canviat. Els partidaris de l'autogovern dins del laborisme van anar creixent en nombre per impacte de dos factors: la majoria conservadora a Westminster que amenaçava els èxits del laborisme britànic (per tant, l'única manera de salvar el que es pogués era tenir un Parlament a Escòcia, on la majoria laborista estava garantida); i el creixement de l'SNP, que començava a ser massa perillós tant per la continuïtat de la majoria laborista a Escòcia com per la mateixa continuïtat del Regne Unit (Lynch 1996b). Correlativament, els sectors més unionistes van anar cedint i es van anar quedant en una clara minoria. De fet, només el ja citat (i "clàssic") diputat Tam Dalyell continuava representant el corrent centralista dins el laborisme britànic.

36. Donald Dewar, el nou Secretari d'Estat escocès, és -en aquest context- un decidit partidari d'incorporar dins de la coordinadora a l'SNP, a l'inrevés del que havien sostingut Robertson (exsecretari d'Estat escocès a "l'ombra") i McConnell (secretari general dels laboristes escocesos), que volien que la implicació de l'SNP no fos com a tal, sinó a títol individual i a través de l'*Scotland Forward*, entès com a perllongació de les activitats de la Convenció Constitucional Escocesa.

37. McConnell volia enfocar la campanya en base a temes més emotius i promeses simples, seguint la via de les eleccions generals passades. Dewar, per contra, volia plantejar una campanya centrada en temes més concrets. Finalment, els laboristes opten per l'estratègia de Dewar, amb un fort suport financer i humà procedent de la seu central de Londres (Jones 1997b), amb l'especial participació del màxim assessor de Blair Peter Mandelson, el qual acaba imposant un enfoc orientat a associar tota la qüestió als compromisos polítics de Blair amb la modernització del Regne Unit (Mitchell i altres 1997).

38. Wilson, exlíder del partit entre 1979-1990; i Sillars, exdiputat nacionalista procedent del laborisme

39. Li diuen, de manera molt abrupta, que calli perquè no entén de política i que es dediqui als seus negocis.

40. Per començar, hi havia el perill d'una gran onada de "*britishness*" que dugués a la gent a perdre entusiasme pel Parlament escocès. Aquest perill queda conjurat degut a les crítiques que contra l'actuació de Casa Reial es van aixecar durant la setmana (Jones 1997), tal com va mostrar una enquesta prereferèndum: un 94% manifestava que la mort de la princesa no li havia influït en el vot (*The Scotsman*, 10.9.97). Un segon contratemps és que hi hagués una demanda per a ajornar la data del referèndum. Aquesta aviat apareix però no troba ressò entre la classe política perquè no hi havia temps suficient perquè el Parlament es reunís i fes una nova llei per canviar el dia del referèndum. El que evita que aquest tema vagi a més és la inesperada

actuació del president de la Federació Escocesa de Futbol, que es resisteix tota la setmana de dol a ajornar el decisiu partit entre Escòcia i Bielorrússia de classificació per als Mundials de França. Finalment hi accedeix, però aquesta controvèrsia "esportiva" serveix per a desviar l'atenció sobre la data del referèndum.

41. La primera traducció d'aquesta nova orientació és l'aparició conjunta de Connery i Brown; seguida d'un acte amb Connery i els tres líders màxims (Dewar, Salmond i Wallace) en el transcurs del qual es llegí la "Declaració d'Arbroath" (1320), document medieval adreçat al papa per part de l'èlite escocesa (nobles i bisbes) en el qual es reclama el reconeixement de la independència escocesa davant les pretensions angleses. Els dies següents fan campanya a Escòcia Blair i Prescott.

42. En efecte, dos dies abans del referèndum Thatcher publica un article d'opinió a *The Scotsman*, en el qual es mostra totalment oposada a l'autogovern. A més, aquesta publicació coincideix amb una visita seva a Glasgow per fer una conferència sobre turisme, planejada molt de temps abans. Thatcher es referma contra la *Devolution* en declaracions fetes als periodistes. Si es té present què significa Thatcher en la política escocesa, no és estrany que les reaccions que van tenir els líders de les dues coordinadores enfrontades. Per als del "sí-sí", la vinguda de Thatcher va ser un "regal" del cel per a la seva campanya: com va dir Salmond, "Thatcher és el monument vivent al perquè els escocesos necessitem un Parlament propi". La visió que la intervenció de Thatcher ha afavorit al "doble sí" també és compartida entre les files del "no-no" fins al punt que més d'un dels partidaris d'aquesta opció haurien desitjat que Lady Thatcher hagués proposat el "doble sí", ja que, per tal de contradir-la, molts escocesos haurien votat pel "no-no" (Jones 1997b).

43. Els seus plans passen per repensar el paper dels Lords, el canvi del sistema electoral, la descentralització per a les regions angleses; la creació d'una nova autoritat central a Londres; l'assumpció de la Declaració Europea de Drets Humans.

44. En efecte, aleshores els contraris a la *Devolution* van presentar una esmena -que va guanyar- en virtut de la qual es retirava el primer article de l'esmentada llei en el qual s'especificava que la sobirania del Parlament britànic quedava intacta. Els que van presentar l'esmena ho van fer perquè així podrien dir, amb més contundència, que la *Devolution* era un pendent lliscant cap a la independència. No obstant, i com a prova de la futilitat d'aquest tipus de declaracions, el govern britànic d'aquell moment no va fer res per a reintroduir una clàusula en el mateix sentit que la rebutjada per l'esmena. Al capdavant, dins el mateix concepte de sobirania del Parlament, qualsevol decisió del Parlament pot ser revocada pel Parlament següent, inclús aquella que diu que el Parlament és sobirà.

45. Per exemple, per al 1995-96, les dades són les següents: Escòcia ha rebut 4.614 lliures per cap, Gal·les 4.352, Anglaterra 3.743 i Irlanda del Nord 5.139. Aquest fet -que es pot justificar atesos diferents paràmetres objectius com el tamany del territori, la dispersió de la població, les condicions climàtiques, etc- s'ajunta amb la constatació -segons les dades oficials- que Escòcia rep més diners dels que recapta. Per al 1995-96, el dèficit fiscal d'Escòcia era de 7.400 milions de lliures, un 12,5% del seu PIB (*The Scotsman*, 14.11.97).

BIBLIOGRAFIA

AUSTIN, T. (ed.): *Guide to the House of Commons*. May 1997. Londres, Times Books, 1997.

AGUILERA DE PRAT, C. R.: "Nacionalismos, Partidos y *Devolution* en el Reino Unido", *Revista Espanola de Estudios Políticos*, 71/1991, p. 111-169.

BENNIE, L.; BRAND, J.; MITCHELL, J.: *How Scotland votes*. Manchester, Manchester University Press, 1997.

BOCHEL, J.; DENVER, D.: "The 1992 General Election in Scotland", *Scottish Affairs*, 1/Tardor 1992, p. 14-26.

BOCHEL, J.; DENVER, D.; MACARTNEY, A. (eds.): *The Referendum Experience. Scotland 1979*. Aberdeen, Aberdeen University Press, 1981.

BRAND, J. a NORRIS i altres: "SNP Members: the Way of Faithful". 1992.

BROWN, A.: "Scotland: Paving the Way for Devolution?", *Parliamentary Affairs*, vol. 50, nº 4/Octubre 1997.

BUTLER, D.; KAVANAGH, D.: *The British General Election of 1992*. Londres, MacMillan Press Ltd, 1992.

BUTLER, D.; ADONIS, A.; TRAVERS, T.: *Failure in British Government. The Politics of the Poll Tax*. Oxford, Oxford University Press, 1994.

CONSERVATIVE PARTY: *Programa electoral*. 1997.

DALYELL, T.: *Devolution. The End of Britain?* Londres, Jonathan Cape, 1977.

DEACON, S.: "Adopting Conventional Wisdom - Labour's Response to the National Question" a *Scottish Government Yearbook*, 1990. Edimburg, Unit for the Study of Government in Scotland, 1990.

DENVER, D.: "The 1997 General Election in Scotland. An Analysis of the Results", *Scottish Affairs*, 20/Estiu 1997a, p. 17-33.

DENVER, D.: "The General Election in Scotland", *Politics Review*, vol. 7, nº 2, novembre 1997b, p. 2-4.

DENVER, D.; BOCHEL, H.: "Catastrophe for Conservatives: the Council Elections of 1995", *Scottish Affairs*, 13/1995, p. 27-41.

DUNLEAVY, P. i altres: *Developments in British Politics*. Houndsmills, MacMillan Press, 1997.

EDENSOR, T.: "Reading Braveheart: Representing and Contesting Scottish Identity", *Scottish Affairs*, 21/1997, p. 135-158.

FARRELL, D. i altres: *British Elections and Parties Yearbook 1996*. Londres, Frank Cass, 1996.

HARVIE, C.: *Scotland and Nationalism. Scottish Society and Politics (1707-1994)*. Londres, Routledge, 1994, 2a edició.

HASSAN, G. a PERRYMAN (ed.): "New Labour and the Politics of New Scotland". 1996.

JONES, P.: "Labour's Referendum Plan: Sell-out or Act of Faith?". *Scottish Affairs*, 18/Hivern 1997a, p. 1-17.

JONES, P.: "A start to a New Song: the 1997 Devolution Referendum Campaign", *Scottish affairs*, 21/Tardor 1997b, p. 1-16.

KELLAS, J.G.: *The Scottish Polticial System*. Cambridge, Cambridge University Press, 1984. 3a edició.

KELLAS, J.G.: "The Scottish Constitutional Convention". *Scottish Government Yearbook*, 1992. Edimburg, Unit for the Study of Government in Scotland (University of Edinburgh), 1992.

KING, A. i altres: *Britain at the Polls*. Chatman, NJ, Chatman House Publishers, inc., 1992.

LABOUR PARTY: *Programa electoral*, 1997.

LYNCH, P.: "The Scottish Constitutional Convention, 1992-5", *Scottish Affairs*, 15/1996a, p. 1-16.

LYNCH, P.: "Labour and Scottish Devolution: Securing Consensus and Managing Opposition", *Regional Studies*, vol. 30:6/1996b, p. 601-606.

MacWHIRTER, I.: "After Doomsday ... The Convention and Scotland's Constitutional Crisis". *Scottish Government Yearbook 1990*. Edimburg, Unit for the Study of Government in Scotland (University of Edinburgh), 1990, p. 21-34.

MacWHIRTER, I.: "The Disaster That Never Was - The Failure of Scottish Opposition After the 1992 General Election", *Scottish Affairs*, 1/Tardor 1992, p. 3-8.

MARR, A.: *The Battle for Scotland*. Harmondsworth, Penguin, 1992a.

MARR, A.: "Labour Dilemmas: English Nationalists and Silent Scots", *Scottish Affairs*, 1/Tardor 1992b.

McCONNELL, A.: "The Doomsday Scenario: 1997 General Election in Scotland", *Talking Politics*, vol. 10, nº 1/Tardor 1997.

MIDWINTER, A; KEATING, M.; MITCHELL, J.: *Politics and Public Policy in Scotland*. Houndsmills, MacMillan, 1991

MITCHELL, J.: *Conservatives and the Union. A Study of Conservative Party attitudes to Scotland*. Edimburg, Edinburgh University Press, 1990.

MITCHELL, J.: *Strategies for Self-government. The Campaigns for a Scottish Parliament*. Edimburg, Polygon, 1996.

MITCHELL, J. i BENNIE, L.C. a RALLINGS i altres (eds.): "Thatcherism and the Scotsh Question". 1995.

MITCHELL, J.; DENVER, D.; PATTIE, C.; BOCHEL, H.: "The 1997 Devolution Referendum in Scotland". Mimeo, pendent de publicació a *Scottish Affairs*, 1997.

MORENO, L.: *Escocia, nación y razón (Dos milenios de política y sociedad)*. Madrid, Centro Superior de Investigaciones Científicas (CSIC), 1995.

NORRIS, P.: *British Elections and Parties Yearbook 1992*. Londres, Haverster Wheatsheaf, 1992.

NORRIS, P.: "Anatomy of a Labour Landslide", *Parliamentary Affairs*, vol. 50, nº 4/Octubre 1997.

NORTON, P. a KING i altres: "The Conservative Party from Thatcher to Major". 1992.

PERRYMAN, M. (ed.): *The Blair Agenda*. Londres, Lawrence and Wishart, 1996.

RALLINGS, C. i altres (eds.): *British Elections and Parties Yearbook, 1995*. Londres, Frank Cass, 1995.

SCOTTISH OFFICE: *Government Expenditure and Revenue in Scotland, 1993-1994*. 1995.

SCOTTISH OFFICE: *Scotland's Parliament. Cm. 3658*. 1997.

SCOTTISH NATIONAL PARTY (SNP): *Programa electoral*. 1997.

WALLER, R.; CRIDDLE, B.: *The Almanac of British Politics*. Londres, Routledge, 1996, 5a edició.

The Scotsman

The Independent

The Scotland on Sunday

The Herald